

Sbírka příkladů z obchodního práva

STANISLAVA ČERNÁ
A KOLEKTIV

2., aktualizované a doplněné vydání

Wolters Kluwer
Česká republika

SBÍRKA PŘÍKLADŮ
Z OBCHODNÍHO PRÁVA

Sbírka příkladů z obchodního práva

STANISLAVA ČERNÁ
A KOLEKTIV

2., aktualizované a doplněné vydání

Wolters Kluwer
Česká republika

Seznam autorů

prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc. – řešené příklady II.2, II.3, V.1, V.2, VII.1, VII.4, VII.5, VII.6, VII.7, VIII.1, VIII.3, IX.4, IX.5, IX.8, IX.9, IX.10, IX.11, IX.12, IX.13, IX.14, IX.18, IX.19, X.1, X.2, X.7, X.8, X.9, X.10, X.11, X.12, X.13, XI.3, XII.1, XIII.3, XIII.4, XIII.5, XIII.9, XIII.17, XIII.25, XIII.29 (spoluautorka JUDr. Petra Kotrlíková, CSc.), XIII.30, XIII.31, XIII.32, XIII.33, XIII.39, XIII.41 (spoluautorka JUDr. Petra Kotrlíková, CSc.), XV.16; neřešené příklady II.6, II.7, IV.1, IV.2, VI.1, VI.2, VI.3, VII.3, VIII.8, VIII.9, VIII.10, VIII.11, VIII.12, IX.1, IX.3, IX.4, IX.5, IX.6, IX.8, IX.9, IX.10, X.2, XI.1, XI.2, XII.6, XII.7, XII.19, XII.24, XII.25, XII.26

doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc. – řešené příklady II.5, II.6, V.3, V.4, VII.5, IX.15, IX.16, XI.1, XI.2, XIII.2, XIII.6, XIII.7, XIII.8, XIII.9, XIII.10, XIII.11, XIII.13, XIII.15, XIII.18, XIII.20, XIII.21, XIII.22, XIII.24, XIII.27, XIII.28, XIII.34, XIII.35, XIII.42, XIII.45, XIII.46, XIII.48, XIII.54; neřešené příklady IV.3, X.1, XII.4, XII.23, XII.27

JUDr. Petr Čech, LL.M. – řešené příklady IX.6, IX.17, X.5, X.6, X.16, XIII.14, XIII.16, XIII.40, XIII.43, XV.1, XV.2, XV.5, XV.18; neřešené příklady VIII.3, VIII.4, VIII.5, IX.2, XII.1, XII.3, XII.8, XII.9, XII.11, XII.12, XII.13, XII.18, XII.22, XIV.1

JUDr. Kateřina Eichlerová, Ph.D. – řešené příklady I.2, II.1, II.4, VI.5, VI.6, VI.7, VII.3, IX.2, X.3, X.14, X.15, XII.2, XII.3, XV.19; neřešené příklady I.1, I.2, I.3, II.2, II.4, II.5, III.1, IV.4, IV.5, V.1, V.2, V.3, V.4, V.5, V.6, V.7, V.8, V.9, XII.2, XII.15

JUDr. Daniel Patěk, Ph.D. – řešené příklady II.9, VI.2, VIII.2, X.4, XIII.12, XIII.19, XIII.23, XIII.49; neřešené příklady VII.1, VII.2, VIII.1, VIII.2, VIII.6, VIII.7, IX.7, XII.5, XII.20, XII.21, XIV.2, XIV.3, XIV.4

JUDr. Petr Liška, LL.M. – řešené příklady XIII.52, XIII.53, XIII.55, XIII.56, XIII.57, XIII.58, XIII.59; ; neřešené příklady XII.10, XII.16

JUDr. Zuzana Slováková, Ph.D. – řešené příklady II.7, XIV.1, XIV.2, XIV.3, XIV.4, XIV.5, XIV.6, XIV.7; neřešené příklady XIII.1, XIII.2, XIII.3, XIII.4, XIII.5, XIII.6, XIII.7

JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D. – řešené příklady I.3, XIII.37, XIII.44, XIII.47; neřešené příklady XII.14, XII.17

JUDr. Vít Horáček, Ph.D. – řešené příklady IX.1, IX.2, XIII.1, XIII.34, XIII.45, XV.16; neřešené příklady VI.4, VI.5

JUDr. Marie Zahradníčková, CSc. – řešené příklady I.1, II.8, III.1, III.2, III.3, IV.1, IV.2, IV.3, VI.4, XV.3, XV.4, XV.5, XV.6, XV.7, XV.8, XV.9, XV.10, XV.11, XV.12, XV.13, XV.14, XV.15, XV.20, XV.21; neřešené příklady II.1, II.3, III.3, III.4, VII.4, XIV.5, XIV.6, XIV.7

JUDr. Jiří Kindl, M. Jur., Ph.D. – řešené příklady VI.9, VI.10, VI.11, VI.12

JUDr. Petra Kotrlíková, CSc. – řešené příklady: XIII.29 (spoluautorka prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.), XIII.41 (spoluautorka prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.)

JUDr. Štefan Eleš, Ph.D. – řešené příklady XIII.32, XIII.46

JUDr. Oldřich Řeháček – řešené příklady VII.2, X.14, XIII.22

doc. JUDr. Ivana Štenglová – řešené příklady VIII.4; neřešené příklady III.2

JUDr. Jaroslav Oehm – neřešené příklady X.3, X.4

Recenzovali:

JUDr. Miloš Tomsa, CSc., doc. JUDr. Ivana Štenglová,

JUDr. Zdeněk Kovařík, JUDr. Jiří Macek

© Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011

ISBN 978-80-7357-594-6

Úvodem	7
Seznam zkratk	8

ČÁST A: Řešené příklady

I. Podmínky živnostenského podnikání	11
II. Jednání podnikatele	17
III. Účetnictví	30
IV. Obchodní rejstřík	33
V. Firemní právo	38
VI. Soutěžní právo	44
VII. Veřejná obchodní společnost	77
VIII. Komanditní společnost	92
IX. Společnost s ručením omezeným	99
X. Akciová společnost	132
XI. Družstvo	159
XII. Koncernové právo	164
XIII. Obchodní závazkové vztahy	169
XIV. Průmyslové vlastnictví	275
XV. Cenné papíry	287

ČÁST B: Neřešené příklady

I. Podmínky podnikání	317
II. Jednání podnikatele	320
III. Obchodní rejstřík	326
IV. Firemní právo	329
V. Soutěžní právo	333
VI. Veřejná obchodní společnost	339
VII. Komanditní společnost	344
VIII. Společnost s ručením omezeným	348
IX. Akciová společnost	359
X. Družstvo	367
XI. Koncernové právo	371
XII. Obchodní závazkové vztahy	373
XIII. Průmyslové vlastnictví	398
XIV. Cenné papíry	403

Rejstřík	409
-----------------------	-----

ÚVODEM

Předkládaná učební pomůcka obsahuje příklady z oboru obchodního práva. Má sloužit k procvičování látky, s níž se studenti seznamují na přednáškách, seminářích i studiem učebních textů, či se s ní setkávají v praxi. Má též pomoci k pochopení širších souvislostí jednotlivých příkladů. Proto jsou odpovědi na některé položené otázky rozpracovány do větší šíře, než jaká je požadována pro řešení příkladů při klauzurních pracích.

Učebnice je členěna do dvou částí. Prvá obsahuje příklady s řešením, zatímco druhá pouze zadání bez řešení. Neřešené příklady mají sloužit především pro seminární výuku. Chceme totiž, aby se studenti řešení klauzurního příkladu pouze neučili, ale aby nad jeho zadáním skutečně přemýšleli. Avšak ani řešení příkladů obsažených v první části není předkládáno jako bezdiskusní. Tak jako v jiných oblastech lidského myšlení, i v právu je řada otevřených otázek, jejichž zodpovězení nejsou všeobecně přijímána a jsou předmětem tu užší, tu širší polemiky. Prostředkem přesvědčování o správnosti zvoleného řešení má být kvalitní argumentace založená na širokých znalostech oboru a analýze konkrétního případu. Většinu právních případů přitom nelze řešit jen aplikací právní normy v jejím jazykovém (gramatickém) výkladu. Kvalitní práce si žádá použití logiky, systematického i historického výkladu i přemýšlení o účelu právní normy, tedy o tom, co jí zákonodárce sleduje. Ne náhodou je v této souvislosti kladen důraz na právní principy, které mají při výkladu a aplikaci konkrétní právní normy a při řešení jednotlivých případů nejen interpretační, ale často i subsidiární, případně derogační význam. Vzhledem k zásadě přednosti evropského práva před právem národním musí být též pečlivě zkoumáno, zda je sama tuzemská norma i její výklad eurokonformní. Vzhledem k vysokému stupni evropské regulace, které podléhá zejména právo obchodních společností, je takový přístup značně náročný.

Autoři počítají s tím, že rozsah učební pomůcky postupně poroste tak, aby studenti měli k dispozici co nejširší okruh příkladů pokrývajících jednotlivé části předmětu. Proto již dnes zařazujeme případy, které nejsou „stavěny“ jen na klauzurní témata, ale zahrnují i látku, která tento okruh překračuje (např. problematika evropského soutěžního práva či průmyslového vlastnictví). Věříme, že předkládaná učebnice přispěje k dobrému zvládnutí tak náročného oboru, jakým obchodní právo bezesporu je.

Praha, červen 2008, říjen 2010

za kolektiv autorů
Stanislava Černá

SEZNAM ZKRATEK

NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OHS	zákon č. 143//2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví
ZCP	zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů
ZOPZO	zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení, ve znění pozdějších předpisů
ZOZ	zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů
ZPOSD	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
ZPřem	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
ZPV	zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů
ZSŠ	zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů
ZUV	zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů
ZV	zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

ČÁST A

Řešené příklady

Podmínky živnostenského podnikání

Příklad č. 1

Pokračování v živnosti při přeměně obchodní společnosti

Společníci veřejné obchodní společnosti jednomyslně rozhodli, že namísto likvidace společnosti převezme obchodní jmění společnosti jeden ze společníků, a to pan Novák, který bude pokračovat v předmětu činnosti společnosti. Ta se zabývala prováděním pyrotechnického průzkumu, který je koncesovanou živností. Zrušení veřejné obchodní společnosti a převod jmění na pana Nováka, po splnění všech povinností uložených obchodním zákoníkem, bylo zapsáno do obchodního rejstříku dne 1. června. Za deset dní poté navštívili dva pracovníci příslušného živnostenského úřadu místo podnikání pana Nováka a mimo jiné žádali i předložení živnostenského oprávnění k provádění dané živnosti. Pan Novák jim předložil koncesní listinu, která však byla vystavena pro již zaniklou veřejnou obchodní společnost. Pracovníci živnostenského úřadu namítají, že toto oprávnění je neplatné, a proto podnikání pana Nováka kvalifikují jako neoprávněné. Na základě tohoto zjištění budou také postupovat.

Otázky

1. Je podnikání pana Nováka neoprávněné?
2. V případě, že by šlo o neoprávněné podnikání, jaká opatření by mohl živnostenský úřad uložit?

Poznámky

.....

.....

.....

.....

.....

Řešení

1. Podle § 14 ŽZ může pan Novák jako právní nástupce zaniklého subjektu pokračovat v provozování živnosti na základě živnostenského oprávnění zaniklé v. o. s. Musí však do 15 dní ode dne zániku právního předchůdce, tedy do 15. června, oznámit pokračování živnosti živnostenskému úřadu a současně podat žádost o udělení koncese na svou osobu. Podnikání pana Nováka bylo tedy oprávněné, neboť má ještě lhůtu pěti dní na splnění dané povinnosti.
2. Neoprávněným podnikáním by v tomto případě byla skutečnost, že by pan Novák nedodržel zákonnou lhůtu pro vyžádání vlastní koncesní listiny a v takovém případě by mu mohl živnostenský úřad uložit pokutu podle § 63 ŽZ až do výše 1 000 000 Kč.

Příklad č. 2

Všeobecné podmínky provozování živnosti. Členství v dozorčí radě

Paní Janíková je majitelkou tříhvězdičkového hotelu „U Lípy“, který provozuje na základě živnostenského oprávnění pro živnost hostinská činnost. Vedle toho je i členkou dozorčí rady ve společnosti Gastro, a. s., provozující síť restaurací zaměřených na českou kuchyni. Dne 16. ledna 2010 byla uznána vinnou ze spáchání trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1 a 3 trestního zákoníku a byl jí uložen trest odnětí svobody tři roky nepodmíněně. Rozsudek nabyl právní moci dne 10. února 2010.

Otázky

1. Má tato skutečnost nějaký vliv na živnostenské oprávnění paní Janíkové? Pokud ano, jaký?
2. Má tato skutečnost nějaký vliv na členství paní Janíkové v dozorčí radě? Pokud ano, jaký?

.....

.....

.....

.....

.....

Řešení

1.

Podle § 5 odst. 1 ŽZ může živnost provozovat fyzická nebo právnická osoba, splní-li podmínky stanovené živnostenským zákonem. Podmínky dělíme na všeobecné a zvláštní. V případě řemeslné živnosti hostinská činnost byla paní Janíková povinna splnit všeobecné podmínky provozování živnosti podle § 6 ŽZ a zvláštní podmínky spočívající v odborné způsobilosti stanovené v § 21 a násl. ŽZ. Mezi všeobecné podmínky se řadí i bezúhonnost [§ 6 odst. 1 písm. c) ŽZ], přičemž za bezúhonného se mimo jiné nepovažuje podle § 6 odst. 2 písm. a) ŽZ ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku. Trestný čin podvodu lze spáchat pouze úmyslně. Paní Janíková byla pravomocně odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin podvodu v trvání tří let. Přestala tak dnem právní moci odsuzujícího rozsudku splňovat podmínku bezúhonnosti nutnou pro provozování jakékoli živnosti. Přesto tímto dnem nepozbyla živnostenské oprávnění. Živnostenské oprávnění paní Janíkové v souladu s § 57 odst. 1 písm. f) ve spojení s § 58 odst. 1 písm. a) ŽZ zanikne až právní mocí rozhodnutí příslušného živnostenského úřadu o jeho zrušení z důvodu, že paní Janíková přestala splňovat podmínku bezúhonnosti. Nad rámec řešení pro úplnost uvádím, že živnostenský úřad se o existenci odsuzujícího rozsudku dozví od soudu. Ten má povinnost mu zaslat opis rozsudku s oznámením výsledku trestního stíhání. Tato povinnost je zakotvena v § 99 odst. 1 ve spojení s přílohou č. 4 instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001-Org., vnitřního a kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy.
2.

Podmínky pro členství v dozorčí radě jsou stanoveny v § 200 odst. 3 ve spojení s § 194 odst. 7 ObchZ. Mezi nimi je uveden i požadavek na bezúhonnost ve smyslu živnostenského zákona (viz výše). Z předposlední věty § 194 odst. 7 ObchZ, který se

použije podle § 200 odst. 3 ObchZ i pro členy dozorčí rady, plyne, že funkce člena dozorčí rady zaniká, přestane-li splňovat stanovené podmínky, tedy i podmínku bezúhonnosti. Právní mocí odsuzujícího rozsudku přestala být paní Janíková členem dozorčí rady společnosti Gastro, a. s. Soudům není uložena povinnost vyrozumět o tom akciové společnosti. Ve vnitřním a kancelářském řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy, který byl výše zmíněn z důvodu přiblížení studentům způsobu předávání informací mezi jednotlivými státními orgány a jehož obecná znalost není nutná, tím spíše není povinná pro studenty, rovněž není zmínky o tom, že by soud měl v souvislosti se zánikem členství v dozorčí radě v důsledku ztráty bezúhonnosti někoho vyrozumět o výsledku trestního stíhání. Tato skutečnost by ale měla být prvoinstančním soudem řešícím tuto trestní věc sdělena rejstříkovému soudu, u něhož je společnost zapsána, neboť podle § 200b odst. 3 OSŘ jsou soudy nebo jiné správní orgány povinny upozornit rejstříkový soud vždy na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku. Poté, co by provedl rejstříkový soud výmaz paní Janíkové z obchodního rejstříku, dozvěděla by se o zániku členství v dozorčí radě i společnost Gastro, a. s.

Nelze opominout, že o zániku členství paní Janíkové v dozorčí radě by se společnost měla dozvědět především přímo od paní Janíkové. Paní Janíková jako členka dozorčí rady byla povinná v souladu s tzv. principem loajality vždy jednat ve shodě se zájmem společnosti, a proto byla povinná společnosti sdělit, že byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, že jí byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody tři roky a že jí v důsledku této skutečnosti zaniklo členství v dozorčí radě. Je totiž třeba si uvědomit, že byt paní Janíkové právní mocí odsuzujícího rozsudku skončil smluvní vztah ke společnosti, označovací povinnost vzniklá v souvislosti s tímto vztahem jako tzv. postsmluvní povinnost trvá i po jeho skončení.

Příklad č. 3

Všeobecné podmínky provozování živnosti.

Překážky provozování živnosti

Podnikatel (živnostník) Jan Novák provozoval volnou živnost bez omezení na konkrétní obor činnosti. Jeho předmětem podnikání tak byla výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 ŽZ. Jan Novák

dlouhodobě za sebe a za své zaměstnance neplatil pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Na návrh příslušné okresní správy sociálního zabezpečení mu proto živnostenský úřad rozhodnutím, které nabylo právní moci dne 15. srpna 2008, zrušil živnostenské oprávnění k provozování živnosti ohlašovací volné. Jan Novák se proti rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění neodvolal, neboť si byl vědom toho, že potvrzení o skutečnosti, že fyzická osoba nemá nedoplatky na sociálním zabezpečení a na příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, již není povinným průkazem splnění všeobecných podmínek provozování živnosti. Jan Novák proto volnou živnost v témže rozsahu ohlásil dne 1. listopadu 2008.

Otázka

Posuďte, zda a popř. kdy vznikne Janu Novákovi živnostenské oprávnění? (*Předpokládejte, že ohlášení má náležitosti podle § 45 a 46 živnostenského zákona.*) **Své závěry právně odůvodněte.**

Poznámky

Řešení

Potvrzení o skutečnosti, že fyzická osoba, která na území České republiky podnikala nebo podniká, nemá nedoplatky na platbách pojistného na sociální zabezpečení a na příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, není povinným dokladem o splnění jedné z všeobecných podmínek provozování živnosti. Za všeobecné podmínky provozování živnosti se považuje ve smyslu § 6 odst. 1 ŽŽ pouze dosažení věku 18 let, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost. Dluh podnikatele Nováka na povinných platbách pojistného na sociální zabezpečení a na příspěvku na státní politiku zaměstnanosti proto nemá vliv na splnění všeobecných podmínek provozování živnosti, které jsou z hlediska ohlášení volné živnosti rozhodující.

I přesto však Janu Novákovi oprávnění k provozování volné živnosti na základě jejího ohlášení k 1. listopadu 2008 nevznikne. Živnostenský zákon totiž v § 58 odst. 3 umožňuje, aby živnostenský úřad na základě návrhu příslušné správy sociálního zabezpečení rozhodl o zrušení živnostenského oprávnění, pokud podnikatel řádně neplní své povinnosti na úseku sociálního zabezpečení. Takové zrušení živnostenského oprávnění se stává překážkou provozování živnosti ve smyslu § 8 odst. 6 živnostenského zákona. Dle citovaného ustanovení může podnikatel, kterému bylo živnostenské oprávnění dle § 58 odst. 3 ŽZ zrušeno, ohlásit ohlašovací živnost nebo požádat o udělení koncese v oboru nebo v příbuzném oboru nejdříve po uplynutí 3 let od právní moci rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění.

[illegible]

Jednání podnikatele

Příklad č. 1

Vedoucí odštěpného závodu. Rozsah jednatelelského oprávnění

Společnost Cukry, a. s., se sídlem v Praze, zabývající se výrobou cukru, má v České republice dva cukrovary, které mají postavení odštěpných závodů. V čele cukrovaru nacházejícího se v jižních Čechách stojí pan Kadlec; cukrovar sídlící v severních Čechách vede paní Janíková. Oba jsou jako vedoucí organizační složky zapsáni v obchodním rejstříku. Paní Janíková uzavřela se zemědělským družstvem v Dolní Lhotě za společnost Cukry, a. s., dvě kupní smlouvy, jednu na dodávku 500 t cukrové řepy pro cukrovar v jižních Čechách a druhou na dodávku 250 t cukrové řepy pro cukrovar v severních Čechách.

Otázka

Byla paní Janíková oprávněna smlouvu na dodávku 500 t cukrové řepy pro cukrovar v jižních Čechách uzavřít?

Poznámky

Řešení

Podle § 7 ObchZ je odštěpným závodem taková organizační složka podniku, která je jako odštěpný závod zapsána v obchodním

rejstříku. V čele odštěpného závodu stojí vedoucí odštěpného závodu. Z § 13 odst. 3 ObchZ plyne, že je-li vedoucí odštěpného závodu zapsán v obchodním rejstříku, je zmocněn za podnikatele činit veškeré právní úkony týkající se této složky. V takovém případě má postavení zákonného zástupce.

Nákup cukrové řepy lze považovat pro cukrovar za běžnou záležitost. Paní Janíková jako vedoucí odštěpného závodu sídlícího v severních Čechách byla oprávněna uzavřít kupní smlouvu o nákupu cukrové řepy jen pro jí vedený cukrovar. Ohledně cukrové řepy určené pro druhý cukrovar překročila zákonné zmocnění, neboť tento právní úkon se netýkal jí vedeného odštěpného závodu.

Příklad č. 2

Zákonné zastoupení. Trvání jednatele jako oprávněného zákonného zástupce po smrti podnikatele

Josef Novák, podnikající v oboru výroby a prodeje masných výrobků, zaměstnal paní Koníčkovou, která je pověřena vedením jedné z provozoven podniku Josefa Nováka. Součástí jejího pověření je nákup výsekového masa a jeho prodej zákazníkům v provozovně. Když Josef Novák náhle zemřel, paní Koníčková nadále nakupovala od dodavatele Josefa Nohy maso, které bylo v provozovně prodáváno spotřebitelům. Když Petr Novák převzal podnik svého otce, odmítl za maso dodané po jeho smrti zaplatit, přičemž argumentoval tím, že pověření paní Koníčkové k uzavírání smluv smrtí Josefa Nováka zaniklo. Dále namítl, že dodavatel Noha o úmrtí jeho otce věděl, a přesto nadále pokračoval v dodávkách. Doporučil proto Josefu Nohovi, aby vymáhal zaplacení masa na paní Koníčkově.

Otázka

Posuďte oba argumenty Petra Nováka. Kdo je povinen uhradit pohledávku Josefa Nohy? (Vycházejte z předpokladu, že mezi paní Koníčkovou a panem Josefem Novákem nebylo žádné zvláštní ujednání.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Řešení

Podle ustanovení § 15 odst. 1 ObchZ ten, kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Součástí pověření paní Koníčkové bylo i uzavírání kupních smluv na dodávky masa pro provozovnu. Podle ustanovení § 15 odst. 3 ObchZ zmocnění podle odst. 1 smrtí Josefa Nováka nezaniklo, neboť ze zadání nevyplývá, že by pan Josef Novák stanovil, že zmocnění zaniká po jeho smrti. Paní Koníčková mohla tudíž po smrti pana Josefa Nováka činit nadále právní úkony v rámci obvyklého hospodaření podniku (§ 15 odst. 3 věta druhá ObchZ). Nákup masa pro prodejnu lze považovat za úkon, který zapadá do rámce běžného hospodaření. Proto není po právu námitka Petra Nováka, že jednatelské oprávnění paní Koníčkové smrtí jeho otce zaniklo. Námitka, že Josef Noha o smrti Josefa Nováka věděl, je irelevantní. Ze zákona nevyplývá, že zánik jednatelského oprávnění pověřené osoby (zákonného zástupce) nastává v případě, že třetí osoba o smrti podnikatele ví. Smlouvy uzavřené paní Koníčkovou jako zákonným zástupcem proto zavazují i Petra Nováka a ten je povinen pohledávku Josefa Nohy uhradit.

Příklad č. 3

Způsob jednání jednatelů jménem společnosti

Omega, s. r. o., se sídlem v Plzni má tři jednatele zapsané v obchodním rejstříku – Josefa Nováka, Josefa Dvořáka a Josefa Vopičku. Společenská smlouva stanoví, že jménem společnosti činí právní úkony vždy spo-

lečně dva jednatele. V souladu se zněním smlouvy je tento způsob jednání zapsán do obchodního rejstříku. Jednateli Josefu Novákovi se při jeho služební cestě do Prahy naskytla příležitost uzavřít – podle jeho názoru – pro společnost výhodnou smlouvu. Uzavřel ji tedy jménem společnosti jako jednatel. Ostatní jednatele mají na výhodnost smlouvy jiný názor a rozhodli, že společnost nebude závazky ze smlouvy plnit.

Otázka

Posuďte, zda smlouva společnost zavazuje.

Poznámky

Řešení

Podle ustanovení 133 odst. 1 ObchZ, má-li společnost více jednatelů, může jednat jejím jménem každý z nich samostatně, pokud společenská smlouva neurčuje jinak. V posuzovaném případě společnost využila možnost upravit způsob jednání odchylně od dispozitivní zákonné úpravy. Způsob jednání jednatelů jménem společnosti se zapisuje do obchodního rejstříku podle § 35 odst. 1 písm. f) ObchZ. Tento způsob jednání je závazný jak pro společnost, tak vůči třetím osobám. Určení způsobu jednání jménem společnosti podle § 133 odst. 1 ObchZ nelze považovat za omezení jednatelského oprávnění, které upravuje § 133 odst. 2 ObchZ. Josef Novák nebyl podle zápisu v obchodním rejstříku oprávněn činit právní úkony jménem společnosti samostatně, ale pouze spolu s dalším jednatelem. Pokud uzavřel smlouvu sám, nelze takový projev vůle považovat za projev vůle společnosti, neboť není učiněn způsobem, jímž jedná statutární orgán společnosti.

Příklad č. 4

Omezení jednatelelského oprávnění. Způsob jednání představenstva

Společnost Pohoda, a. s., má pětičlenné představenstvo, přičemž v souladu se stanovami je v obchodním rejstříku zapsáno: 1. ve všech věcech do hodnoty 100 tis. Kč jedná každý člen představenstva samostatně; 2. v ostatních věcech jednají dva členové představenstva společně. Dne 1. března 2007 rozhodlo představenstvo o nákupu 3 osobních automobilů v celkové hodnotě 950 tis. Kč. Kupní smlouvu dne 8. března 2007 uzavřel jménem společnosti Pohoda, a. s., jediný člen představenstva.

Otázky

1. Je společnost Pohoda, a. s., kupní smlouvou z 1. března 2007 vázána?
2. Jak by tomu bylo v případě, že by smlouva byla uzavřena jménem společnosti dvěma členy představenstva, ale bez toho, že by byl daný obchod schválen představenstvem?

Poznámky

Řešení

1. Podle § 35 písm. f) ObchZ se do obchodního rejstříku zapíše, jakým způsobem jménem právnické osoby jedná její statutární orgán.

Ustanovení § 191 odst. 1 ObchZ stanoví, že představenstvo je statutárním orgánem akciové společnosti, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. Představenstvo rozhoduje o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo

dozorčí rady. Nevyplyvá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva. Členové představenstva, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku.

V ustanovení § 191 odst. 1 ObchZ je stanovena jednak vnitřní působnost představenstva – představenstvo řídí činnost společnosti a rozhoduje o všech jejích záležitostech, které nejsou vyhrazeny jiným orgánům, jednak jeho vnější působnost spočívající v jeho oprávnění jednat jménem akciové společnosti (tzv. jednatelské oprávnění představenstva). Podle § 13 odst. 5 ObchZ omezení jednatelského oprávnění není možné uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna.

Od jednatelského oprávnění je nutno odlišit způsob, jakým je společnost možno zavazovat. Omezení jednatelského oprávnění může například spočívat v tom, že představenstvo je povinno na základě stanov opatřit si k určitým právním úkonům předchozí souhlas dozorčí rady nebo valné hromady. Nedodržení tohoto požadavku ze strany představenstva nebo jeho jednotlivých členů zakládá jejich odpovědnost vůči společnosti za porušení povinnosti; na vázanost společnosti takovými právními úkony to však nemá vliv.

Naproti tomu způsob, jakým statutární orgán jménem společnosti jedná, určuje, jak má být vůle společnosti projevena navenek. Nedodržení stanoveného a v obchodním rejstříku zapsaného způsobu jednání má za následek, že vůle společnosti nebyla vůbec projevena. V takovém případě se nejedná o neplatný právní úkon, ale o nicotný právní úkon.

V případě, že kupní smlouva byla uzavřena jen jedním členem představenstva, ač způsob určený ve stanovách a zapsaný v obchodním rejstříku vyžadoval, aby byla uzavřena dvěma členy představenstva, nebyla kupní smlouva vůbec uzavřena a společnost Pohoda, a. s., nevznikly v souvislosti s tímto jednáním jediného člena představenstva žádná práva a povinnosti.

2.

V případě, že by kupní smlouva byla uzavřena dvěma členy představenstva, byla by jí podle § 13 odst. 4 ObchZ společnost vázána a nemohla by namítat, že členové představenstva tak učinili, aniž o tom představenstvo rozhodlo. Členové představenstva by se tím však dopustili porušení svých povinností a společnost by byla oprávněna po nich požadovat náhradu škody tím způsobenou, případně uplatnit i jiné sankce (např. požadovat smluvní pokutu, byla-li sjednána).

Příklad č. 5

Omezení jednatelešského oprávnění statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti. Souhlas společníků

Kosmos, v. o. s., byla zapsána do obchodního rejstříku k 1. květnu 2004. Ve společenské smlouvě je uvedeno, že statutárním orgánem (jediným) je společník Josef Bárta a takto je též zapsán v obchodním rejstříku. Dne 20. května 2008 uzavřel Josef Bárta jménem společnosti s bankou smlouvu o úvěru, na jejímž základě se banka zavázala poskytnout veřejné obchodní společnosti úvěr do výše 1,2 mil. Kč. Zbývající dva společníci této společnosti se u soudu domáhají rozhodnutí, že uvedená úvěrová smlouva společnost nezavazuje, protože byla uzavřena bez jejich vědomí a souhlasu. Prokazují, že podle výslovného ustanovení společenské smlouvy může statutární orgán uzavírat smlouvy s předmětem plnění vyšším než 500 000 Kč (a to jak s plněním, které má být poskytnuto, tak i s plněním, které má být přijato) pouze se souhlasem většiny všech společníků.

Otázky

1. Posuďte a odůvodněte, zda bude žaloba ostatních společníků úspěšná.
2. Mohou ostatní společníci vyvodit nějaké důsledky vůči společníkovi Bártovi z toho, že porušil společenskou smlouvu, když smlouvu o úvěru uzavřel bez jejich souhlasu, popř. jaké?

Poznámky

Řešení

1. Podle § 85 odst.1 ObchZ jsou statutárním zákonem všichni společníci veřejné obchodní společnosti. Současně však toto ustanovení umožňuje, aby společenská smlouva stanovila, že statutárním orgánem je jeden společník, jak je tomu v posuzovaném

případě. Společník Bárta jako statutární orgán je oprávněn činit jménem společnosti všechny právní úkony (§ 20 odst. 1 ObčZ). Ve svém jednatelském oprávnění může být omezen společenskou smlouvou. Takové omezení však není vůči třetím osobám účinné (§ 13 odst. 5 a § 85 odst. 2 ObchZ). Z uvedených důvodů je smlouva z 20. 5. 2004, kterou uzavřel společník Bárta bez vědomí a souhlasu zbývajících dvou společníků, pro společnost závazná. Žaloba společníků nebude úspěšná.

2.

Svým jednáním porušil Josef Bárta společenskou smlouvu. Za škodu tím způsobenou odpovídá podle obecné úpravy náhrady škody v obchodním zákoníku (§ 373 a násl.). Obchodní zákoník nemá pro veřejnou obchodní společnost zvláštní ustanovení o možnosti odvolat společníka z funkce statutárního orgánu. Protože byl společník Bárta určen jako statutární orgán ve společenské smlouvě, byla by ke změně osoby statutárního orgánu nutná změna společenské smlouvy. K ní by však mohlo dojít jen se souhlasem všech společníků nebo příslušné většiny v případě, že společenská smlouva tak stanoví (§ 79 odst. 1 ObchZ).

Příklad č. 6

Jednání nezapsaného člena představenstva. Rozsah jednatelského oprávnění prokuristy

Akciová společnost se na základě usnesení svého představenstva rozhodla k prodeji budovy se zastavěným pozemkem za cenu nejméně 3 mil. Kč. Kupní smlouvu jménem společnosti podepsal předseda představenstva, který dosud nebyl zapsán v obchodním rejstříku, a to ani jako člen představenstva. Ve smlouvě je dohodnuta kupní cena 2,5 mil. Kč. Dozorčí rada společnosti považuje smlouvu za neplatnou pro rozpor s usnesením představenstva a dále proto, že předseda představenstva podepsal smlouvu sám a navíc v době, kdy nebyl zapsán ani jako předseda, ani jako člen představenstva v obchodním rejstříku. Podle dozorčí rady nebyl proto oprávněn jménem společnosti jednat.

Otázky

1.

Posuďte, zda uvedená smlouva společnost zavazuje (za předpokladu, že stanovy společnosti nemají o jednání jménem společnosti žádná ustanovení), a zhodnoťte názor dozorčí rady.

2.

Jak posoudíte uvedenou situaci, jestliže kupní smlouvu se stejným obsahem podepíše prokurista společnosti zapsaný v obchodním rejstříku?

Poznámky

Řešení

1.

Členy představenstva akciové společnosti volí valná hromada, popř. dozorčí rada (§ 194 odst. 1 ObchZ), a předsedu představenstva pak jeho členové (§ 194 odst. 3 ObchZ). Členové představenstva, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku. Funkce člena představenstva, ani funkce jejího předsedy však nejsou podmíněny zápisem zvolené osoby do obchodního rejstříku (zákon takovou podmínku nestanoví). Za předpokladu, že stanovy společnosti nemají o jednání jménem společnosti žádná ustanovení, byl předseda představenstva oprávněn za představenstvo jednat navenek jménem společnosti sám (§ 191 odst. 1 ObchZ). Z uvedených důvodů je názor dozorčí rady nesprávný. Smlouva je pro společnost závazná, i když předseda představenstva v rozporu s usnesením představenstva sjednal ve smlouvě kupní cenu nižší. Usnesením představenstva byl vázán jeho předseda, jeho nerespektování nemá vliv na závaznost jednání předsedy jménem společnosti vůči třetí osobě. Jednání předsedy je jednáním za představenstvo jako statutární orgán (§ 191 odst. 1 ObchZ).

2.

Prokurista zapsaný v obchodním rejstříku je ze zákona oprávněn ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku s výjimkou zcizování a zatěžování nemovitostí. K posléze uvedeným právním úkonům je oprávněn pouze za podmínky, že je takové oprávnění výslovně uvedeno v udělené prokuře (§ 14 odst. 1 a 2 ObchZ). Pokud v prokuře nebylo oprávnění zcizovat nemovitosti výslovně uvedeno, nebyl prokurista oprávněn smlouvou o prodeji nemovitosti jménem společnosti podepsat a smlouva by společnost nezavazovala.

Příklad č. 7

Prokura. Omezení jednatelského oprávnění prokuristy. Účinnost prokury

Společnost Omega, a. s., se sídlem v Praze, jejímž předmětem podnikání je výroba tabákových výrobků, má pobočku v Brně. Dne 1. května 2005 udělila Omega, a. s., prokuru J. Novákovi. Prokura byla do obchodního rejstříku zapsána 16. května 2005, ke zveřejnění došlo 18. května 2005. Dne 1. října 2005 Omega, a. s., prokuru odvolala. Výmaz z rejstříku byl proveden 9. října 2005 a zveřejněn 12. října 2005. Po celou dobu byla prokura podle výslovného ujednání s prokuristou omezena jen na právní úkony týkající se brněnské pobočky. Prokurista však uzavřel smlouvu o koupi služebních automobilů pro pražskou centrálu. Omega, a. s., namítá, že ji smlouva nezavazuje, protože prokurista ji nebyl oprávněn uzavřít.

Otázky

1. Posuďte námitku společnosti Omega, a. s.
2. Je Omega, a. s., vázána smlouvou o koupi automobilů, případně za jakých podmínek ji bude smlouva zavazovat, případně za jakých podmínek bude zavazovat jinou osobu, pokud byla smlouva uzavřena:
 - a) 2. května 2005,
 - b) 17. května 2005,
 - c) 2. října 2005,
 - d) 10. října 2005.

Poznámky

Řešení

1. Omezení spočívající v tom, že prokurista může činit pouze právní úkony týkající se brněnské pobočky, lze chápat jen jako vnitřní

pokyn podnikatele, který podle § 14 odst. 3 ObchZ nemá právní následky vůči třetím osobám. Smlouva o koupi automobilů proto společnost Omega, a. s., zavazuje. Uvedené omezení má význam jen ve vztahu mezi prokuristou a podnikatelem a jeho porušení může zakládat odpovědnost prokuristy za způsobenou škodu a může být rovněž důvodem pro odvolání prokuristy.

2.

- a) Společnost Omega, a. s., smlouvou není vázána, neboť udělení prokury je účinné podle ustanovení § 14 odst. 6 ObchZ až od zápisu do obchodního rejstříku. V daném případě půjde o nezmocněné jednatelství podle § 33 odst. 2 ObčZ. Ze smlouvy bude tudíž zavázán J. Novák. Podle ustanovení § 33 odst. 2 ObčZ by byla Omega, a. s., smlouvou vázána, jen pokud by ji bez zbytečného odkladu schválila. Podmínkou však je, že prodávající o nedostatku zmocnění nevěděl (§ 33 odst. 3 ObčZ).
- b) Společnost Omega, a. s., je smlouvou vázána, neboť prokura již byla účinná podle ustanovení § 14 odst. 6 ObchZ, podle něhož je udělení prokury účinné od zápisu do obchodního rejstříku.
- c) Společnost Omega, a. s., bude smlouvou vázána, pokud prodávající o odvolání prokury nevěděl. Prokura sice zaniká odvoláním (pro zánik prokury platí § 14 odst. 7 ObchZ a § 33b ObčZ), avšak je-li stále zapsána v obchodním rejstříku, nelze podle § 29 odst. 1 ObchZ proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti.
- d) Společnost Omega, a. s., nebude smlouvou vázána, pokud prokáže, že kupujícímu bylo známo, že byl již proveden výmaz prokury z obchodního rejstříku. Podle § 29 odst. 2 ObchZ jsou skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku účinné vůči každému až ode dne jejich zveřejnění, ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve.

Příklad č. 8

Jednání odvolaného prokuristy

Valná hromada společnosti Omega, s. r. o., odvolala z funkce prokuristu pana Brože ke dni 31. března. Návrh na výmaz odvolaného prokuristy z obchodního rejstříku podal jednatel společnosti 2. dubna. Údaj byl z obchodního rejstříku vymazán 7. dubna. Ke zveřejnění této skutečnosti

došlo 14. dubna. Odvolaný prokurista pan Brož ještě 13. dubna uzavřel za společnost Omega, s. r. o., komisionářskou smlouvu. Jednatel společnosti Omega, s. r. o., který považuje smlouvu za nevýhodnou, namítá její neplatnost.

Otázka

Je názor jednatele správný?

Poznámky

.....

.....

.....

.....

.....

Řešení

Podle § 29 odst. 2 ObchZ jsou skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění. Proto názor jednatele, že smlouva je neplatná, je nesprávný. Uzavřená komisionářská smlouva je tedy platná, neplatná by byla pouze za předpokladu, že by jednatel společnosti Omega, s. r. o., komisionáři prokázal, že mu bylo známo, že pan Brož byl odvolán z funkce prokuristy 31. března nebo že již 7. dubna došlo k výmazu prokuristy z obchodního rejstříku.

Příklad č. 9

Prokura. Překročení rozsahu zástupčího oprávnění prokuristy

Podnikatel Josef Novák (zapsaný v obchodním rejstříku), podnikající v oboru výroby oděvů a oděvních doplňků, udělil panu Josefu Modráčkovi prokuru, jež neobsahovala žádná speciální ujednání nad rámec zákonného obsahu prokury. Pan Modráček byl zapsán do obchodního rejstříku jako prokurista dne 1. června 2004. Dne 1. července 2004 uzavřel z titulu prokury za pana Josefa Nováka kupní smlouvu se společností Omikron,

a. s., na jejímž základě měl Josef Novák nabýt pozemek s rybníčkem, na němž měla být podle kupní smlouvy následně kupujícím vybudována sauna. Jakmile se Josef Novák dověděl o uzavření této smlouvy, sdělil společnosti Omikron, a. s., že se necítí smlouvou vázán.

Otázka

Uvedte, zda uvedená smlouva Josefa Nováka zavazuje, či nikoli.

Poznámky

Řešení

Ze zadání plyne, že prokura byla v době jednání prokuristy účinná (tj. zapsána v obchodním rejstříku – § 14 odst. 6 ObchZ). Rozhodnou pro posouzení případu je skutečnost, zda se v daném případě jednalo o překročení oprávnění prokuristy zastupovat podnikatele. Podle § 14 odst. 1 ObchZ je prokurista zmocněn ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku, přičemž z ustanovení § 14 odst. 2 ObchZ vyplývá, že v prokuře není zahrnuto zcizování a zatěžování nemovitostí. V daném případě však nešlo o prodej, ale o koupi nemovitosti, která z rozsahu prokury zásadně nevybočuje.

Pro řešení otázky bude tudíž rozhodné, zda ke koupi uvedené nemovitosti došlo při provozu podniku, jinými slovy, zda se smlouva týkala podnikání společnosti, či nikoli. Koupi nemovitosti pro účely výstavby sauny nelze zařadit mezi úkony, „k nimž dochází při provozu podniku“, jak stanoví § 14 odst. 1 ObchZ. Tímto právním úkonem překročil prokurista rozsah svého zmocnění vymezeného závazně zákonem, a proto takový úkon nebude Josefa Nováka zavazovat, neboť v souladu s § 33 odst. 1 ObčZ včas sdělil společnosti Omikron, a. s., svůj nesouhlas s jednáním prokuristy, které bylo překročením jeho zmocnění vyplývajícího z prokury.

Účetnictví

Příklad č. 1

Zřizovací výdaje a jejich odepsání. Rozhodnutí valné hromady o vyplacení podílu na zisku

Společnost Alfa, s. r. o., byla zapsána do obchodního rejstříku dne 1. 3. 2005. Výdaje týkající se založení společnosti, spočívající v zaplacení nájemného do vzniku společnosti, soudních poplatků, za odbornou konzultaci apod., činily 50 000 Kč. V účetnictví tyto výdaje vede společnost jako dlouhodobý majetek. Za dobu existence společnosti byl tento majetek odepsán ve výši 30 %. V březnu 2007 rozhodla valná hromada společnosti, že budou společníkům vyplaceny podíly na zisku ve výši 100 000 Kč.

Otázka

Je nebo není rozhodnutí valné hromady v souladu s právní úpravou?

Poznámky

.....

.....

.....

.....

.....

Řešení

Podle § 125 odst. 1 písm. b) ObchZ sice patří do působnosti valné hromady rozhodování o rozdělení zisku, avšak s ohledem na § 65a ObchZ musí být zřizovací výdaje, vykazované v rozvaze jako dlouhodobý majetek na straně aktiv, účetně odepsány

nejpozději v průběhu pěti let od vzniku společnosti. V případě, že se tak nestane, nemůže valná hromada o výplatě zisku rozhodnout, neboť takový zákaz vyplývá z odstavce 2 § 65a ObchZ. Výjimkou by byla skutečnost, že disponibilní zdroje, z nichž lze jinak vyplácet podíly na zisku, a nerozdělený zisk minulých období jsou nejméně rovny neodepsané části zřizovacích výdajů, tj. 35 000 Kč. [Náklady ve výši 50 000 Kč minus 15 000 Kč (což je 30 %) = 35 000 Kč.]

Příklad č. 2

Sestavení rozvahy

Společnost s ručením omezeným založilo 5 společníků. Každý vnesl do základního kapitálu společnosti peněžitý vklad ve výši 70 000 Kč a příspěvek 10 000 Kč na vytvoření rezervního fondu. Tyto prostředky uložil správce vkladu na peněžní účet u banky.

Otázka

Na základě těchto údajů sestavte zahajovací rozvahu (bilanci) dané společnosti.

Poznámky

Řešení

Bilance se skládá z části aktiv a z části pasiv a v obou těchto jejích částech se uvádí majetek. V aktivech se uvádí majetek, který se člení podle druhu, tzn. jaký majetek společnost má, na straně pasiv jsou uvedeny zdroje, z kterých byl daný majetek financován. V rozvaze uvedené společnosti bude uvedeno jen minimum položek, neboť zadání minimum položek uvádí. V aktivech bude uveden: běžný

účet, na kterém byly uloženy peněžní prostředky jako vklady společníků v hodnotě 350 000 Kč (vklady 5 společníků $\times$ 70 000 Kč) a 50 000 Kč (příplatek 5 společníků $\times$ 10 000 Kč). Celková částka aktiv bude činit 400 000 Kč. V pasivech pak budou uvedeny údaje: základní kapitál ve výši 350 000 Kč, rezervní fond ve výši 50 000 Kč. Celková částka strany pasiv bude činit 400 000 Kč. V rozvaze se musí vždy strana aktiv a strana pasiv shodovat.

Příklad č. 3

Sestavení rozvahy

Sestavte rozvahu účetní jednotky, když znáte tyto údaje: stroje a zařízení 300 000 Kč, nemovitosti 1 500 000 Kč, rezervní fond 50 000 Kč, bankovní úvěry 170 000 Kč, zásoby 10 000 Kč, pokladna 5 000 Kč, závazky vůči zaměstnancům 78 000 Kč, běžný účet 400 000 Kč, závazky vůči dodavatelům 62 000 Kč, pohledávky za odběrateli 145 000 Kč, základní kapitál 2 000 000 Kč.

Poznámky

.....

.....

.....

Řešení

V aktivech rozvahy budou tyto údaje:

stroje a zařízení	300 000
nemovitosti	1 500 000
zásoby	10 000
 pokladna	 5 000
běžný účet	400 000
pohledávky za odběrateli	145 000
celkem aktiva	2 360 000

V pasivech rozvahy budou tyto údaje:

základní kapitál	2 000 000
rezervní fond	50 000
závazky vůči zaměstnancům	78 000
závazky vůči dodavatelům	62 000
bankovní úvěry	170 000
 celkem pasiva	 2 360 000

Součet položek v aktivech se shoduje se součtem položek v pasivech, proto jde o správně sestavenou rozvahu dané účetní jednotky.

Příklad č. 1

Namítatelnost zveřejněných údajů zapsaných v obchodním rejstříku

Samostatně hospodařící zemědělec pan Holý pravidelně odebírá umělá hnojiva od obchodní společnosti Gama, s. r. o., se sídlem v Českých Budějovicích. Valná hromada této společnosti rozhodla, že obchodní firma se změní na Omega, s. r. o., a sídlo se přemístí do Havlíčkova Brodu. Změna těchto údajů byla zapsána do obchodního rejstříku 10. dubna a zveřejněna v Obchodním věstníku 20. dubna. Vzhledem k tomu, že pan Holý byl hospitalizován, zaplatil fakturu za poslední dodávku poštovní poukázkou ve výši 50 000 Kč dne 5. května na původní firmu a adresu sídla dodavatele. Společnost Omega, s. r. o., urguje zaplacení uvedené faktury na panu Holém spolu s úrokem z prodlení. Pan Holý společnosti oznámil, že fakturu uhradil již 5. května a považuje věc za vyřízenou. Omega, s. r. o., se rozhodla pohledávku soudně vymáhat.

Otázka

Jak by měl rozhodnout soud?

Poznámky

[illegible]

Soud by měl vycházet z toho, že pan Holý doložil úhradu faktury na původní firmu a adresu sídla a také doklad o své hospitalizaci. Z ustanovení § 29 odst. 3 ObchZ vyplývá, že údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy. Těchto údajů a obsahu listin se však zapsaná osoba nemůže dovolávat do šestnáctého dne po zveřejnění, jestliže třetí osoba prokáže, že o nich nemohla vědět. Společnost Omega, s. r. o., se tudíž nemůže dovolávat zveřejněné změny skutečností, tedy změny své firmy a sídla do šestnáctého dne po jejím zveřejnění, jestliže pan Holý prokáže, že o nich nemohl vědět. Pan Holý tyto skutečnosti nemohl vědět v důsledku své hospitalizace a zaplacení faktury bylo provedeno v daném období, tedy patnáctý den po zveřejnění. Soud by měl žalobu společnosti Omega, s. r. o., zamítnout za předpokladu, že pan Holý ještě před skončením soudního řízení neobdržel zpět 50 000 Kč zaplacených 5. května.

Příklad č. 2

Odmítnutí zápisu člena představenstva do obchodního rejstříku. Diskvalifikace

Usnášeníschopná valná hromada akciové společnosti zvolila 55 % hlasů přítomných akcionářů členem představenstva pana Zacha, který splňoval všeobecné podmínky provozování živnosti podle zákona o živnostenském podnikání a u něhož nenastala skutečnost, jež je překážkou provozování živnosti podle zákona o živnostenském podnikání. Jiné překážky nebyly valné hromadě známy. Stanovy akciové společnosti nemají zvláštní úpravu o schopnosti valné hromady usnášet se a rozhodovat. Návrh na zápis pana Zacha do obchodního rejstříku podal předseda představenstva 10. května. Stanovy akciové společnosti rovněž nemají zvláštní úpravu o jednání statutárního orgánu. Pan Zach uzavíral od svého zvolení obchodní smlouvy, poslední z nich 5. června. Rejstříkový soud zamítl návrh na povolení zápisu pana Zacha. Zamítavé rozhodnutí zveřejnil 28. května.

Otázky

1. Byl rejstříkový soud oprávněn zamítnout návrh na zápis nového člena statutárního orgánu do obchodního rejstříku?
2. Mohou třetí osoby vznášet námitky proti smlouvám uzavřeným panem Zachem jménem společnosti?

Poznámky

.....

.....

.....

.....

.....

Řešení

1. Rejstříkový soud byl oprávněn zamítnout návrh na zápis nového člena statutárního orgánu, pokud u pana Zacha zjistil překážky uvedené v § 381 odst. 1 ObchZ. Touto překážkou pro členství ve statutárním nebo jiném orgánu podnikatele je vykonávání kterékoliv ze srovnatelných funkcí v právnické osobě, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs nebo byl konkurs zamítnut pro nedostatek majetku. Tyto překážky by odpadly, kdyby valná hromada zvolila pana Zacha dvěma třetinami hlasů společníků přítomných na valné hromadě a byla upozorněna na existenci překážky, jak vyplývá z odst. 5 citovaného ustanovení. Vzhledem k tomu, kdyby soud překážky u pana Zacha zjistil a on byl zvolen jen 55 % hlasů přítomných společníků, bylo zamítnutí rejstříkového soudu oprávněné.
2. Z ustanovení § 30 odst. 2 ObchZ vyplývá, že práva třetích osob nabytá v dobré víře nejsou dotčena. Přitom však až do zveřejnění zamítavého rozhodnutí rejstříkového soudu o neplatnosti volby pana Zacha (do 28. května) nemůže právnická osoba proti smlouvám uzavíraným panem Zachem nic namítat, ledaže prokáže, že o neplatnosti věděly. Smlouvy uzavřené panem Zachem v období od 28. května do 5. června, tedy po zveřejnění zamítavého rozhodnutí v Obchodním věstníku, jsou neplatné, neboť po zveřejnění této skutečnosti se již nemůže jednat o práva nabytá v dobré víře.

Příklad č. 3

Nesoulad mezi skutečnostmi zapsanými do obchodního rejstříku a zveřejněným zněním

Společnost Beta, k. s., jmenovala prokuristou pana Švarce a podala návrh na jeho zápis do obchodního rejstříku. O této skutečnosti neinformovala své obchodní partnery. Do obchodního rejstříku byl zapsán prokurista pan Švarc, v Obchodním věstníku však byl tento zápis zveřejněn, avšak chybně, neboť prokurista byl uveden jako „Šmarc“. Shodou okolností v dané společnosti pan Šmarc pracuje, a to jako vedoucí odboru výstavby. Po zápisu pana Švarce do obchodního rejstříku a zveřejnění chybného jména v Obchodním věstníku podepsali oba pánové několik smluv o dílo.

Otázky

1. Jsou smlouvy o dílo uzavřené panem Švarcem platné?
2. Jsou smlouvy o dílo uzavřené panem Šmarcem platné?

Poznámky

Řešení

1. Prokurista může podle § 14 odst. 6 ObchZ od svého zápisu do obchodního rejstříku činit všechny právní úkony, k nimž dochází při provozu podniku. Výjimka se týká zcizování a zatěžování nemovitostí, jak stanoví § 14 odst. 2 ObchZ. Prokurista pan Švarc proto mohl od svého zápisu do obchodního rejstříku uzavírat smlouvy. Jím uzavřené smlouvy o dílo jsou tudíž platné. Prokurista dle § 14 odst. 5 ObchZ podepisuje tak, že k firmě podnikatele, za kterého jedná, připojí svůj podpis a dodatek označující prokuru.

Na platnost smluv o dílo uzavřených panem Šmarcem je třeba pohlížet podle toho, jakou činností byl pan Šmarc při provozování podniku pověřen. Jestliže byl ve společnosti Beta, k. s., pověřen takovou činností, v jejímž rámci obvykle dochází k uzavírání smluv o dílo, potom jednal jako zákonný zástupce podle § 15 ObchZ. Podle tohoto ustanovení, kdo byl při provozu podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem právním úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Nevybočuje-li chování pana Šmarce z tohoto rámce, budou jím uzavřené smlouvy platné.

Vzhledem k tomu, že došlo k nesouladu mezi zapsanými a zveřejněnými údaji, může se dle § 29 odst. 4 ObchZ třetí osoba dovolat zveřejněného znění jen tehdy, pokud Beta, k. s., neprokáže, že této třetí osobě byly zapsané údaje známy.

Firemní právo

Příklad č. 1

Zásada výlučnosti obchodní firmy. Ochrana obchodní firmy

Žalobou ze dne 18. září 2005 se společnost ABC – instalátérské práce, s. r. o., domáhá vydání rozsudku, na jehož základě by žalovaná společnost ABC, s. r. o., byla povinna zdržet se užívání své firmy a současně odstranit závadný stav tím, že zničí razítka a další prostředky pro písemný styk, na nichž je uvedena neoprávněně užívaná firma. V odůvodnění svého návrhu žalobce uvedl, že zápisem firmy žalovaného do obchodního rejstříku a jejím užíváním byla porušena zásada výlučnosti vyplývající z obchodního zákoníku, neboť firma žalovaného ve spojení se sídlem a předmětem podnikání obou společností je zaměnitelná s již dříve zapsanou a právem užívanou firmou žalobce. Dále písemnými doklady dokládal, že dochází k zaměňování obou společností.

Soud z výpisu z obchodního rejstříku zjistil, že žalobce byl zapsán do obchodního rejstříku pod firmou ABC – instalátérské práce, s. r. o., dne 5. ledna 2006 a žalovaný byl zapsán o pět měsíců později pod firmou ABC, s. r. o., a že v praxi skutečně dochází k zaměňování firem obou společností.

Otázka

Posuďte nároky uplatněné, resp. uplatnitelné společností ABC – instalátérské práce, s. r. o.

Poznámky

V daném případě jde o spor o ochranu firmy. Práva osob dotčených neoprávněným užíváním jejich firmy jsou uvedena v § 12 ObchZ. Jsou jimi právo požadovat, aby se neoprávněný uživatel zdržel takového jednání a odstranil závadný stav. Dále lze požadovat vydání bezdůvodného obohacení, přiměřené zadostiučinění a náhradu vzniklé škody. Návrhu na zdržení se užívání firmy nelze vyhovět vzhledem ke znění § 8 ObchZ ve spojení s § 9 odst. 2 ObchZ. Podle § 8 ObchZ je žalovaný nejen oprávněn, ale i povinen své právní úkony činit pod svou firmou, která je zapsána v obchodním rejstříku. Proti tomu, kdo užívá v rejstříku zapsanou firmu zaměnitelnou s firmou oprávněného, může oprávněný uplatnit nárok na odstranění závadného stavu. Je nepochybné, že stav, kdy zde existují dvě osoby se zaměnitelnou firmou, je stavem závadným pro rozpor s ustanovením § 10 odst. 1 ObchZ. Tento závadný stav lze odstranit pouze změnou firmy. Návrh žalobce tudíž musí směřovat k tomuto cíli. Žalovanému lze pak uložit (a to i s ohledem na požadavek vykonatelnosti rozhodnutí), aby změnil svou firmu ve společenském smlouvě a podal návrh na zápis nové firmy u příslušného rejstříkového soudu. Žalobce by pak mohl požadovat kromě toho i vydání bezdůvodného obohacení, pokud k němu došlo, a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích. Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze požadovat i její náhradu. Soud by měl žalobu z výše uvedených důvodů zamítnout.

Příklad č. 2

Zkratka obchodní firmy

Společnost Kalaš, Kaucký, Kůra, s. r. o., zapsaná do obchodního rejstříku, podala následně návrh na zápis zkratky své obchodní firmy do obchodního rejstříku, a to „KKK, s. r. o.“. Zápis zkrácené firmy považovali společníci za praktický pro účely představování v telefonu i pro lehčí zapamatování klienty.

Jak by měl rejstříkový soud rozhodnout?

Poznámky

Řešení

České firemní právo vychází ze zásady jednotnosti obchodní firmy. Podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku může podnikat pouze pod jednou firmou. V případě zápisu zkratky obchodní firmy by společnost mohla činit právní úkony nejen pod svou nezkrácenou firmou, ale i pod svým zkráceným názvem. To by vedlo k tomu, že jedna a tatáž společnost by měla více firem. Případné námitce navrhovatele, že nenavrhuje zápis nové firmy, ale pouze její zkratky, nelze přisvědčit, protože lze těžko najít právní rozdíl mezi zápisem další firmy společnosti, která by v sobě nezahrnovala prvky „první firmy“, a zápisem zkratky, která obsahuje počáteční písmena slov obsažených v kmeni firmy.

Zásada jednotnosti firmy se promítá i v platné právní úpravě. Ustanovení části první hlavy I. dílu III. ObchZ mají kogentní charakter a závěr, že podnikatel může mít pouze jedinou firmu, vyplývá z jejich jazykového výkladu. Ustanovení § 8 odst. 1 ObchZ in fine, které stanoví povinnost podnikatele činit právní úkony pod svou firmou, počítá s jednou, resp. jedinou firmou. Také výčet údajů zapisovaných o podnikateli do obchodního rejstříku (§ 35 a násl. ObchZ) je taxativní a zápis zkratky firmy není předepsán. Soud by měl proto návrh na zápis zkratky firmy zamítnout.

(Srov. usnesení Krajského soudu v Ostravě z 24. 6. 1995, 15 Co 318/95.)

Příklad č. 3

Nezaměnitelnost obchodní firmy. Význam odlišného dodatku

Do obchodního rejstříku byl ke dni 1. března 2005 jako obchodní firma společnosti se sídlem v Děčíně zapsán název „Mlýny a pekárny, a. s.“. Ke dni 10. prosince 2006 byl do obchodního rejstříku jako firma společnosti se sídlem v Benešově zapsán název „Mlýny a pekárny, s. r. o.“. Společnost Mlýny a pekárny, a. s., se domáhá u soudu, aby se společnost Mlýny a pekárny, s. r. o., zdržela užívání zapsaného názvu jako své firmy. Tento požadavek odůvodňuje tím, že firma Mlýny a pekárny, s. r. o., je zaměnitelná s její firmou, resp. je s ní totožná, a název Mlýny a pekárny, a. s., byl v obchodním rejstříku zapsán dříve.

Společnost Mlýny a pekárny, s. r. o., uvedený požadavek odmítá. Podle jejího názoru je oprávněna pro ni zapsaný název jako firmu užívat, protože jde o název zapsaný v obchodním rejstříku a podle platné právní úpravy je firmou podnikatele právnické osoby název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku. Názvy, pod kterými jsou obě společnosti zapsány, nejsou totožné (rozdíl je v dodatku označujícím právní formu, což k odlišení běžně stačí) ani zaměnitelné. Tím spíše, že společnosti mají sídla v různých městech.

Otázka

Posuďte stanoviska obou společností z hlediska okolností rozhodných podle právní úpravy obchodní firmy.

Poznámky

Řešení

Úprava obchodní firmy obchodních společností je obsažena v § 9 odst. 2 ObchZ. Z něho vyplývá, že obchodní firmou je název, pod kterým je obchodní společnost zapsána v obchodním rejstříku,

a že povinnou součástí je i dodatek označující právní formu obchodní společnosti. Jedním z obecných požadavků na obchodní firmu je, aby nebyla zaměnitelná s obchodní firmou jiného podnikatele. Výslovně je v § 10 odst. 1 ObchZ stanoveno, že k odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. V posuzovaném případě se obchodní firmy liší pouze tímto dodatkem. Z toho vyplývá, že jsou zaměnitelné. K odlišení nestačí ani okolnost, že každá ze společností má sídlo v jiném městě, když název města není součástí názvu zapsaného v obchodním rejstříku. Vzhledem k tomu, že název společnosti se sídlem v Děčíně byl zapsán dříve, je tato společnost užíváním zaměnitelné obchodní firmy jinou společností dotčena ve svých právech. Lze uzavřít, že stanovisko společnosti Mlýny a pekárny, s. r. o., není správné a její firma neodpovídá požadavkům stanoveným obchodním zákoníkem.

Pokud se společnost Mlýny a pekárny, a. s., u soudu domáhá, aby se společnost Mlýny a pekárny, s. r. o., zdržela užívání zapsaného názvu jako své firmy, není takový požadavek správný. Požadavek by měl znít, aby soud uložil žalované straně změnu obchodní firmy v určité lhůtě.

Příklad č. 4

Podnikání více osob pod společným jménem

Dva samostatní podnikatelé Jan Křížek s místem podnikání v Teplicích a Pavel Říha s místem podnikání v Děčíně uzavřeli písemnou dohodu nazvanou „Dohoda o vytvoření Konsorcia Výstavba bytových domů – Křížek a Říha“. Na základě ní získali zakázku na výstavbu bytového domu. Při realizaci výstavby toto konsorcium zadalo provedení malířských prací družstvu Malba, v. d. Práce nebyly družstvu zaplacený a družstvo se domáhá zaplacení u soudu.

Otázky

Posuďte a odůvodněte, zda soud může uložit zaplacení žalované částky, jestliže bude žalobou požadováno vůči:

- a) Konsorciu Výstavba bytových domů – Křížek a Říha,**
- b) Pavlu Říhovi,**
- c) Janu Křížkovi,**

- d) Janu Křížkovi 50 % a Pavlu Říhovi 50 %, popř. v jiném poměru,
e) Janu Křížkovi a Pavlu Říhovi společně celou částku?

Poznámky

Řešení

Takzvané konsorcium je svojí povahou závazkový vztah mezi několika osobami založený smlouvou o sdružení podle § 829 ObčZ. Takovou smlouvou se účastníci mohou sdružit ke společnému podnikání. Sdružení (konsorcium) nemá způsobilost k právům a povinnostem (§ 829 odst. 2 ObčZ), není tedy právnickou osobou. V posuzovaném případě jde o podnikání J. Křížka a P. Říhy pod společným jménem bez založení právnické osoby. Závazky vzniklé při takovém podnikání jsou podnikající osoby povinny plnit podle ustanovení § 10 odst. 2 ObchZ společně a nerozdílně. Z této úpravy vyplývá, že zaplacení žalované částky soud:

- a) Konsorciu Výstavba bytových domů – Křížek, Říha uložit nemůže,
- b) Pavlu Říhovi může uložit v plném rozsahu,
- c) Janu Křížkovi může uložit v plném rozsahu,
- d) Janu Křížkovi a Pavlu Říhovi může uložit v rozsahu 50 % každému, popř. v jiném poměru podle žaloby,
- e) Janu Křížkovi a Pavlu Říhovi může uložit jako solidární povinnost.

Soutěžní právo

A. Nekalá soutěž

Příklad č. 1

Soutěžní vztah. Nároky z nekalé soutěže

Místní podnikatel Josef Novák, cukrář, ve své reklamě vyzývá muže, aby svým partnerkám místo květiny koupili jím prodávané kvalitní bonboniéry. Kromě toho rozšiřuje informace, že květiny zakoupené v místním květinářství jsou tak jako tak většinou povadlé a v okamžiku předání dámě „už notně unavené“. Místní podnikatel Josef Malý, květinář, považuje jednání za nekalosoutěžní a vidí v něm důvod poklesu prodeje svých výrobků. Podal proto na Josefa Nováka žalobu pro nekalou soutěž. Josef Novák při obraně namítá, že jeho jednání nelze považovat za nekalou soutěž. Argumentuje tím, že nenaplnjuje znaky generální klauzule nekalé soutěže. Podle ní je nekalou soutěží jen takové jednání, k němuž dochází při hospodářské soutěži. Tato podmínka však podle Josefa Nováka není splněna, neboť on není se žalobcem v soutěžním vztahu. Namítá, že žalobcovy květiny a jeho cukrářské výrobky zcela nepochybně uspokojují rozdílné potřeby, a proto ani ony, ani jejich výrobci si nekonkurují. Protože žalobce a žalovaný nejsou v soutěžním vztahu, žaloba by měla být zamítnuta.

Otázky

1. Posuďte argument Josefa Nováka.
2. Jaké nároky může Josef Malý uplatnit?

Poznámky

- 1.** Z generální klauzule nekalé soutěže obsažené v ustanovení § 44 odst. 1 ObchZ skutečně vyplývá, že k jednání musí dojít při hospodářské soutěži. Soutěžní vztah může být dán nejen shodnou nebo obdobnou povahou dodávaných výrobků či služeb, ale i samotným soutěžním chováním osob, které se v tomto případě na místním trhu střetávají. Základem soutěžního vztahu může být, kromě objektivní povahy výrobků či služeb, jejich fyzikálních a dalších vlastností, i chování soutěžitele. Lze shrnout, že Josef Novák se do soutěžního vztahu k Josefu Malému „postavil“ vlastní reklamní aktivitou. Argumentu Josefa Nováka o absenci soutěžního vztahu vůči Josef Malému tudíž nelze přisvědčit.
- 2.** Podle ustanovení § 53 ObchZ se může Josef Malý žalobou domáhat, aby se rušitel svého jednání zdržel (pokud nekalosoutěžní chování trvá). Mohl by též požadovat přiměřené zadostiučinění za újmu nemateriální povahy (může být poskytnuto i v penězích). Kromě toho může žádat náhradu škody vzniklé mu nekalosoutěžním jednáním. Pokud se narušitel nekalou soutěží obohatil, mohl by Josef Malý žalovat i vydání bezdůvodného obohacení.

Příklad č. 2

Soutěžní záměr

Nakladatelství Inform Press, s. r. o., vydává čtvrtletní magazín „Rádce pro podnikatele“, ve kterém mimo jiné uvádí seznam českých obchodních společností, které jsou v likvidaci, resp. v konkurzu, a dosud nebyly vymazány z obchodního rejstříku. Společnost Global Invest, a. s., (obchodující s cennými papíry) zjistila, že je uvedena v lednovém čísle roku 2007 jako společnost, na jejíž majetek byl prohlášen konkurz. Proto se ihned obrátila na nakladatelství s žádostí o „okamžité stažení společnosti ze seznamu“. Nakladatelství reagovalo písemnou omluvou, podle které došlo k začlenění společnosti Global Invest, a. s., do seznamu nešťastnou náhodou při elektronickém zpracovávání dat, a dále přislíbilo, že v příštím čísle bude uvedena omluva za tento omyl.

V následujících měsících však byla společnost Global Invest, a. s., opakovaně dotazována svými obchodními partnery a potencionálními klienty ohledně jejích finančních těžkostí a údajného konkurzního řízení. Proto se společnost obrátila na nakladatelství s požadavkem na zaplacení

přiměřeného zadostiučinění ve výši 500 000 Kč jako kompenzaci za poškození renomé společnosti Global Invest, a. s. Nakladatelství tento požadavek odmítlo s tím, že se jednalo o pouhé nedopatření, jež nedosahuje intenzity nekalosoutěžního jednání.

Otázka

Lze posoudit jednání nakladatelství Inform Press, s. r. o., jako nekalosoutěžní?

Poznámky

Řešení

Pro kvalifikaci určitého jednání jako jednání nekalosoutěžního je nezbytné, aby byly naplněny znaky generální klauzule nekalé soutěže podle § 44 ObchZ. To platí i pro zvláštní skutkové podstaty podle § 45 až § 52 ObchZ. Jednou z podmínek pak je, aby šlo o jednání v hospodářské soutěži, kdy je rušitel veden soutěžním záměrem (jednání v hospodářské soutěži). V daném případě by jednání nakladatelství mohlo být posouzeno jako nekalá soutěž (zlehčování podle § 50 ObchZ) v případě, že by společnost Global Invest, a. s., prokázala, že nepravdivý údaj o probíhajícím konkurzním řízení byl uveřejněn nakladatelstvím s vědomým soutěžním záměrem, například na popud přímého konkurenta společnosti Global Invest, a. s., (a zároveň největšího inzerenta nakladatelství), jenž koncem roku 2006 deklaroval nakladatelství předběžný úmysl umístit podstatnou část své inzerce do produkce jiného nakladatelství.

Ze zadání však takové okolnosti nevyplývají, a lze proto předpokládat, že nepravdivé uvedení společnosti Global Invest, a. s., v předmětném seznamu nebylo vedeno soutěžním záměrem nakladatelství, a nejedná se proto o jednání nekalé soutěže. Nelze však vyloučit posouzení tohoto jednání jakožto neoprávněného

zásahu do dobré pověsti právnické osoby podle § 19b odst. 3 ObčZ, s nímž je též spojeno právo dotčené právnické osoby požadovat přiměřené zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, a to i v penězích (§ 19b odst. 2 a 3 ObčZ).

Příklad č. 3

Neoprávněný podnikatel. Obrana proti nekalosoutěžnímu podnikání

Josef Novák z Horního Nedvězíčka provádí delší dobu opravy a rekonstrukce chat a chalup v okolí své vesnice. Činí tak „po sousedsku“ bez živnostenského oprávnění. Josef Vopička s řádně získaným živnostenským oprávněním pro stavební práce vylepil před obecním úřadem a dopravil do poštovních schránek dopisy varující případné zákazníky Josefa Nováka s upozorněním, že Josef Novák podniká nedovoleně, a těžko se lze proto spolehnout na jeho poctivost a kvalitu podnikání, což mohou dosvědčit i někteří chataři nespokojení s jeho prací. Současně je v dopise obsažen slib, že nedovolené aktivity Josefa Nováka budou i nadále sledovány a občané o nich budou informováni. Josef Novák si nechal od manželky rozmluvit silové řešení věci. Protože je přesvědčen o tom, že jeho práce je kvalitní (což mu podle jeho mínění může dosvědčit i řada jeho zákazníků), a informace o nekvalitní práci považuje za lživé a účelové, zvažuje právní řešení situace. Oslovil svého syna, čerstvého absolventa právnického studia, aby mu vypracoval návrh žaloby, jejímž prostřednictvím by měl docílit, aby se Josef Vopička svého chování zdržel. Mladý právník se rozhodl využít pro otcovu obranu právní úpravy nekalé soutěže.

Otázka

Posuďte úspěšnost zamýšlené žaloby Josefa Nováka.

Poznámky

.....

.....

.....

.....

.....

Ustanovení § 41 ObchZ pokládá za soutěžitele každou fyzickou nebo právnickou osobu, která se účastní hospodářské soutěže, i když není podnikatelem. Soutěžitelem může být tudíž i osoba, která není podnikatelem ve smyslu obchodního zákoníku (§ 2 odst. 2), nebo i osoba podnikající bez podnikatelského oprávnění. Ze zadání vyplývá, že Josef Novák je v soutěžním vztahu k Josefu Vopičkovi, neboť rozhodující pro posouzení jeho postavení je reálná situace, tudíž to, že se účastní soutěže a konkuruje Josefu Vopičkovi. Na rozdíl od něj je však tzv. nelegitimním, neoprávněným podnikatelem. Posouzení úspěšnosti obrany Josefa Nováka bude vycházet ze starořímské zásady, že protiprávní jednání nemůže dát vzniknout právu. Protiprávní výkon podnikatelské činnosti a na jejím základě vzniklý soutěžní vztah tudíž nedá vzniknout právu na ochranu proti jednání druhého soutěžitele. Nelegitimní soutěžitel tudíž nebude moci pro svou obranu využít ustanovení práva nekalé soutěže, a to i kdyby v daném případě byly jinak naplněny znaky konkrétní skutkové podstaty nekalé soutěže. Posuzovaný případ – odhlédneme-li od kvality soutěžitele a nelegálnosti jeho činnosti – by měl nejbližše ke skutkové podstatě zlehčování upravené v ustanovení § 50 ObchZ. Šíření upozornění na neoprávněné podnikání Josefa Nováka by naproti tomu mohlo být posuzováno jako oprávněná obrana podnikatele Vopičky proti nekalé soutěži „nedovoleného“ podnikatele.

Skutečnost, že Josef Novák podniká bez oprávnění, však nebude mít vliv na platnost právních úkonů (např. smluv o dílo), které při své podnikatelské činnosti uzavře. Podle ustanovení § 3a ObchZ není povaha a platnost právního úkonu dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo nemá oprávnění k podnikání. Osoba, která takto podniká, bude však odpovídat za škodu tím způsobenou (§ 3a odst. 2 ObchZ). Neoprávněný výkon podnikatelské činnosti bude též podléhat veřejnoprávnímu postihu.

K otcově obraně mohl syn případně (vzhledem k tomu, že Josef Vopička šíří pochybnosti o jeho poctivosti) zvolit prostředky právní úpravy osobnostních práv podle občanského zákoníku.

Zlehčování. Obrana proti nekalé soutěži

Ve městě N. mají svou lékařskou praxi dva psychiatři, lékař Ambrož a lékař Bárta. Lékaři Bártovi onemocněl syn. Projevily se u něho vážné psychosomatické problémy. Po městě se proslýchá, že lékař Ambrož při různých společenských událostech, když přijde řeč na kolegu Bártu, s účastí poznamenává, že „je zvláštní, že nedokáže jako odborník pomoci vlastnímu synovi“. O této skutečnosti se dozvěděl MUDr. Bárta. Reaguje tak, že svým pacientům sděluje, že oceňuje dojemnou péči kolegy Ambrože o jeho syna, avšak těžko ji může brát vážně od člověka, který byl jako vedoucí kroužku mladých botaniků před deseti lety vyšetřován pro podezření ze zneužití dvou chlapců. Současně však dodává, že toto podezření se nepotvrdilo.

Otázky

- 1. Jak lze z hlediska obchodního práva kvalifikovat chování obou lékařů?**
- 2. Jaké prostředky právní ochrany mohou lékaři použít?**
- 3. Posuďte právní situaci, kdy údaje o lékaři Ambrožovi sděluje v ordinaci pacientům zdravotní sestra (zaměstnaná lékařem Bártou) při vydávání receptů a určování termínů dalších návštěv, aniž by o tom byl MUDr. Bárta informován.**

Poznámky**Řešení**

- 1.** Lékař Ambrož porušil zákaz nekalosoutěžního jednání, neboť vůči jinému lékaři, k němuž byl v soutěžním postavení, se dopustil jednání, které odporuje dobrým mravům hospodářské soutěže a je způsobilé přivodit mu újmu. V daném případě došlo k naplnění

skutkové podstaty zlehčování podle § 50 ObchZ. Podle odst. 2 tohoto ustanovení je zlehčováním i rozšiřování pravdivých údajů o jiném soutěžiteli, pokud jsou způsobilé přivodit mu újmu.

Nekalosoutěžního jednání se však dopustil při obraně i lékař Bárta. I on se dopustil zlehčování podle § 50 ObchZ. Základní zásadou při nekalé soutěži je, že se nelze proti ní bránit rovněž nekalou soutěží. Jinak řečeno, nekalosoutěžní atak na určitou osobu jí nedává právo, aby sama porušovala pravidla hospodářské soutěže.

2.

Lékař Bárta se může obrátit na soud a žádat, aby se kolega Ambrož zdržel svého protiprávního jednání. Může též žádat přiměřené zadostiučinění za nemateriální újmu, pokud mu byla nekalosoutěžním jednáním způsobena. Může též žádat náhradu škody, pokud mu tímto jednáním vznikla. Dalším možným nárokem je vydání bezdůvodného obohacení, pokud MUDr. Ambrož svým nekalosoutěžním jednáním (tedy z nepoctivých zdrojů) získal prospěch (§ 53 ObchZ). Vzhledem k výše uvedenému může stejné prostředky obrany uplatnit i lékař Ambrož.

3.

Z hlediska obchodněprávního posouzení nekalosoutěžního jednání není rozhodné, zda byl osobou, která rozšiřovala zlehčující informace, sám lékař Bárta nebo jeho zaměstnanec. Není rovněž rozhodné, zda se rozšiřování zlehčujících informací stalo s jeho vědomím. MUDr. Bárta je osobou podnikající na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštního právního předpisu [§ 2 odst. 2 písm. c) ObchZ]. Pro jeho odpovědnost stačí, že k nekalosoutěžnímu jednání došlo při provozu jeho podniku. MUDr. Bárta ponese tudíž právní důsledky jednání své zdravotní sestry. Je potom na něm, zda vůči ní uplatní postup podle příslušných pracovněprávních předpisů.

Příklad č. 5

Vyvolání nebezpečí záměny. Parazitování na pověsti. Obrana proti nekalé soutěži

Společnost Vše pro drůbež, a. s., sídlící ve východních Čechách vyrábí od roku 1994 krmné směsi pro drůbež prodávané pod názvem PENKEN, které úspěšně dodává chovatelům drůbeže v celých Čechách; mezi výrobci krmných směsí pro drůbež je považována za dvojku na trhu. V srpnu 2008 byla do obchodního rejstříku zapsána společnost PENKEN,

s. r. o., která následně začala rovněž podnikat v oblasti krmných směsí pro drůbež, které označovala Penken plus. Několikrát došlo k situaci, kdy společnost PENKEN, s. r. o., jednala se zákazníky společnosti Vše pro drůbež, a. s., a ti měli za to, že se jedná o její dceřinou společnost. Na výzvu společnosti Vše pro drůbež, a. s., aby společnost PENKEN, s. r. o., zanechala používání označení Penken v obchodní firmě a na označení svých výrobků, reagovala tato společnost pouze přejmenováním svých výrobků.

Otázky

- 1. Jak lze právně kvalifikovat chování společnosti PENKEN, s. r. o.? Byla společnost PENKEN, s. r. o., oprávněna použít slovo PENKEN ve své obchodní firmě? Své závěry právně odůvodněte.**
- 2. Čeho se může společnost Vše pro drůbež, a. s., domáhat proti společnosti PENKEN, s. r. o., u soudu? Své závěry právně odůvodněte.**

Poznámky

Řešení

- 1.** Ze zadání je zřejmé, že k posuzovanému jednání došlo při hospodářské soutěži; obě společnosti jsou soutěžiteli ve smyslu § 41 ObchZ, protože nabízejí stejné výrobky a soutěží na trhu drůbežářských výrobků o stejné zákazníky. Dále ze zadání vyplývá, že označení krmné směsi PENKEN je zvláštním označením výrobku, které dostatečně individualizuje konkrétní krmnou směs pro drůbež a navíc se pro společnost Vše pro drůbež, a. s., stalo příznačným. Užití slova PENKEN v obchodní firmě konkurenta společnosti Vše pro drůbež, a. s., bylo s to v jejich zákaznících vyvolat klamnou představu o majetkovém propojení obou společností, případně o tom, že se jedná o tytéž „zavedené“ výrobky.

Popsané jednání lze proto charakterizovat jako jednání, které je způsobilé vyvolat jak dojem propojenosti společnosti PENKEN, s. r. o., se společností Vše pro drůbež, a. s., tak zaměnitelnosti jejich výrobků, a tím poškodit společnost Vše pro drůbež, a. s. Dané jednání je tak možno kvalifikovat jako vyvolání nebezpečí záměny. Společnost PENKEN, s. r. o., se tím, že si zvolila do svého názvu slovo PENKEN, dopustila podle § 44 odst. 1 ve spojení s § 47 písm. b) ObchZ nekalosoutěžního jednání, neboť naplnila jak znaky generální klauzule nekalé soutěže (jde o jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit jinému soutěžiteli újmu), tak znaky skutkové podstaty vyvolání nebezpečí záměny (užití zvláštního označení výrobků, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik za příznačné, a takové užití je způsobilé vyvolat nebezpečí záměny či klamnou představu o spojení s podnikem).

Případ by bylo možné kvalifikovat i jako parazitování na pověsti podle § 48 ObchZ, protože společnost PENKEN, s. r. o., svým jednáním (tedy využitím zavedeného označení ve své firmě) využila pověsti výrobků společnosti Vše pro drůbež, a. s., s cílem získat prospěch, jehož by jinak nedosáhla.

Společnost PENKEN, s. r. o., nebyla proto – vzhledem k zákazu nekalé soutěže (§ 44 odst. 1 ObchZ) – oprávněna při tvorbě své obchodní firmy použít slovo PENKEN.

2.

Společnost Vše pro drůbež, a. s., se může domáhat po společnosti PENKEN, s. r. o., v souladu s § 53 ObchZ odstranění závadného stavu způsobeného nekalosoutěžním jednáním. Toho lze dosáhnout pouze změnou obchodní firmy této společnosti. Společnost Vše pro drůbež, a. s., by se tak žalobou proti společnosti PENKEN, s. r. o., měla domáhat toho, aby tato změnila ve společenské smlouvě svou obchodní firmu tak, aby neobsahovala slovo PENKEN a podala návrh na zápis nové firmy u příslušného rejstříkového soudu. Nelze se domáhat, aby se společnost PENKEN, s. r. o., zdržela používání slova PENKEN ve své obchodní firmě, neboť z § 8 odst. 1 druhá věta ve spojení s § 9 odst. 2 první věta ObchZ plyne, že společnost PENKEN je nejen oprávněna, ale i povinna činit právní úkony pod obchodní firmou tak, jak je zapsána v obchodním rejstříku.

Podle § 53 ObchZ se osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou proti rušiteli dále domáhat přiměřeného zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhrady škody a vydání bezdůvodného opatření. V daném přípa-

dě pak přichází v úvahu, aby se společnost Vše pro drůbež, a. s., domáhala po společnosti PENKEN, s. r. o., náhrady škody způsobené porušením zákonné povinnosti nejednat nekalosoutěžně. Ze zadání neplyne, že by společnosti Vše pro drůbež, a. s., vzniklo konkrétní právo na vydání bezdůvodného obohacení.

B. České a evropské právo na ochranu hospodářské soutěže

Příklad č. 6

Kartelové dohody

Přední výrobce mlékárenských výrobků společnost Mlékárna Záře, a. s., vydala tiskové prohlášení, v němž uvedla, že za 3 měsíce zdraží máslo o 70 % s odůvodněním, že zemědělci si vydobyli navýšení výkupní ceny mléka o 30 % a že ke zdražení potravin dochází i v cizině. Následně se i další výrobci nechali slyšet, že rovněž připravují zdražení.

Otázka

Posuďte, zda je jednání výrobců mlékárenských výrobků v rozporu s právem, či nikoli.

Poznámky

Řešení

Ze zadání plyne, že Mlékárna Záře, a. s., zaujímá na trhu mlékárenských výrobků významnou pozici. I když se nemusí jednat o výrobce v dominantním postavení, je nepochybné, že jde o tzv. lídra trhu dané komodity, podle něhož ostatní účastníci fakticky přizpůsobují své chování.

V daném případě je třeba nejprve posoudit, zda je Mlékárna Záře, a. s., oprávněna zdrazit své výrobky o zamýšlených 70 %, zda je oprávněna o svém záměru předem informovat veřejnost, resp. své konkurenty, a zda je v souladu s právem i jednání dalších výrobců, kteří se připojili ke zveřejněné myšlence zdražení.

Odpověď na otázku, zda společnost Mlékárna Záře, a. s., je oprávněna zdrazit své výrobky o 70 %, záleží na tom, zda na relevantním trhu mlékárenských výrobků zaujímá dominantní postavení, či nikoli. Pokud Mlékárna Záře, a. s., zaujímá podle § 10 OHS dominantní postavení, pak je povinna chovat se tak, aby tohoto svého postavení nezneužila, zejména aby nezískala na úkor jiných soutěžitelů či spotřebitelů výhodu neplynoucí z běžného tržního výkonu. Ze zadání je zřejmé, že ke zdražení mlékárny nevedou objektivní důvody: zvýšení výkupní ceny mléka o 30 % by mohlo odůvodnit zdražení mléčných výrobků, ale jen v takové míře, která by odpovídala faktickému zvýšení výrobních nákladů, což v žádném případě nemůže činit 70 %. Výrobcem dále uváděný důvod, že ke zdražení potravin dochází i v cizině, je pak zcela irelevantní. Pokud se tedy Mlékárna Záře, a. s., nachází v dominantním postavení, šlo by z její strany o vynucování nepřiměřené ceny na úkor jiných soutěžitelů či spotřebitelů, a tedy podle § 11 odst. 1 písm. a) OHS o zneužití dominantního postavení, které je zakázáno. Konkrétně by se jednalo o jednu z tzv. kořistnických praktik, a to nastavení nepoctivých nebo nepřiměřených cen.

V případě, že by společnost Mlékárna Záře, a. s., neměla na trhu s mlékárenskými výrobky dominantní postavení, zdražení by nic nebránilo, pokud by soutěž zůstala nadále funkční, protože s takto předraženými výrobky by mlékárna nemohla na trhu fakticky uspět. V daném případě se však k záměru zdrazit připojili i další výrobci mlékárenských výrobků, a to v důsledku vzájemného informování o chystaných cenových změnách. Tím došlo k omezení konkurenčního boje mezi nimi, tedy k narušení samotné soutěže na trhu mlékárenských výrobků – vlastně mezi sebou přestali soutěžit. Pro fungující soutěž je typické, že konkurenti jednají na sobě nezávisle. V daném případě tak *zdánliví* konkurenti vzájemně zkoordinovali své chování se záměrem vyhnout se podnikatelskému riziku a sladit své ceny. Jednáním popsáním v zadání tak došlo u uvedených výrobců mlékárenských výrobků k určení cen mlékárenských výrobků ve vzájemné shodě, a tím minimálně k ohrožení hospodářské soutěže. Takové jednání je podle § 3 odst. 1 a 2 písm. a) OHS kartelovou dohodou a je zakázáno. Jde o jeden z nejzávažnějších protisoutěžních deliktů, tzv. hard core

cartel, neboť podstatou jednání výrobců mlékárenských výrobků byla horizontální dohoda o ceně.

Lze tak shrnout, že v případě, že se Mlékárna Záře, a. s., nenacházela v dominantním postavení, mohla zdražit své výrobky o 70 %, ale rozhodně nebyla oprávněna tento záměr předem avizovat, aby se k němu mohli ostatní připojit.

Příklad č. 7

Zneužití dominantního postavení. Obrana proti zneužití dominantního postavení

Společnost Elektřina, a. s., provozovatel šesti z osmi stejně velkých uhelných elektráren v České republice, po dobu 15 let odebírala od tří společností provozujících uhelné doly podstatnou část jejich produkce. Každoročně s nimi v říjnu sjednávala pro další kalendářní rok kupní smlouvy s obdobnými podmínkami. Aniž by společnost Elektřina, a. s., svým obchodním partnerům cokoli avizovala, odstavila v září 2007 z provozu dvě uhelné elektrárny. V důsledku toho jí výrazně klesla spotřeba uhlí. V říjnu 2007 proto společnost Elektřina, a. s., uzavřela pro rok 2008 kupní smlouvy jen se dvěma společnostmi. S třetí společností nevstoupila ani v jednání.

Otázky

1. Je tento postup ze strany společnosti Elektřina, a. s., v souladu s právem?
2. Může se společnost, s níž nebyla uzavřena kupní smlouva pro rok 2008, bránit, případně jak?

Poznámky

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ze zadání je zřejmé, že společnost Elektřina, a. s., zaujímá na trhu s uhlím postavení dominantního odběratele. Dominantní postavení totiž nemusí zaujímat jen dodavatel zboží či služby, ale jako v tomto případě i odběratel. Dominantní postavení není zakázáno, ale soutěžitelé v dominantním postavení mají zvláštní odpovědnost, kterou by v případě, že by se v něm nenacházeli, neměli. V zadání popsané jednání by v případě soutěžitele, který nezaujímá dominantní postavení, nebylo v rozporu s právem. V případě dominantanta se však jedná o zneužití dominantního postavení podle § 11 odst. 1 písm. a) OHS. Zákon totiž nevyžaduje pouze, aby se dominant zdržel aktivních jednání, která jsou způsobilá přivodit újmu jiným soutěžitelům či spotřebitelům, ale aby učinil v maximální možné míře vše proto, aby ani svou pasivitou těmto osobám újmu nezpůsobil.

V daném případě byly na straně společnosti Elektřina, a. s., sice dány objektivní důvody pro snížení odběru uhlí, bylo ale její povinností včas o tom své dlouhodobé smluvní partnery informovat. Dále pak bylo její povinností jednat se všemi dosavadními odběrateli o dalším odběru, a pokud by byly vyjednány shodné podmínky, měly být odběry kráceny všem stejně. Nedodržením těchto povinností zvýhodnila společnost Elektřina, a. s., dvě společnosti provozující uhelné doly na úkor jejich konkurenta, a tím mu způsobila újmu. Na straně společnosti Elektřina, a. s., jde o jeden z tzv. vylučovacích postupů, a to odmítnutí dodávek, které může spočívat jak v odmítnutí spolupráce, tak v ukončení spolupráce. Takový postup by nebyl zneužitím dominantního postavení jen tehdy, pokud by na straně společnosti Elektřina, a. s., byly dány objektivně ospravedlnitelné důvody a tyto důvody sděleny druhé straně.

Společnost, se kterou nebyla pro rok 2008 uzavřena smlouva, se může obrátit s podnětem na prošetření celé záležitosti k Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Zahájí-li úřad řízení v dané věci, tato společnost však nebude mít postavení účastníka. Rozhodne-li úřad o tom, že v daném případě došlo ke zneužití dominantního postavení, může dotčená společnost využít této skutečnosti při podání žaloby proti společnosti Elektřina, a. s., o náhradu škody. Společnost Elektřina, a. s., totiž odpovídá této společnosti za škodu způsobenou porušením právní povinnosti, tj. porušením zákazu zneužívat dominantního postavení.

Evropské soutěžní právo. Kartelové dohody

Na trhu výroby zemědělských traktorů v České republice (údaje jsou smyšlené) působí čtyři výrobci Agricultural Machina, a. s., Betor, s. r. o., Častovice, a. s., a Drogba, a. s., s tržními podíly 35 %, 30 %, 20 % a 15 %. Na trhu panovala velmi intenzivní konkurence, která vedla v některých letech až k cenovým válkám, kdy byli jednotliví výrobci nuceni prodávat své zboží jen s naprosto minimální marží. Za účelem řešení této „situace“ se generální ředitel společnosti Agricultural Machina, a. s., rozhodl uspořádat konferenci na téma „Stávající situace na trhu s traktory a výhledy do budoucna“, na kterou byli pozváni zástupci profesních organizací, vysokých škol, významní odběratelé a též všichni výrobci traktorů. V rámci této konference se posléze uskutečnilo setkání manažerů čtyř výše uvedených výrobců zemědělských traktorů v privátním salónku, na kterém ředitel společnosti Agricultural Machina, a. s., zmínil neblahé hospodářské výsledky na trhu a uvedl, že hodlá od následujícího čtvrtletí zvýšit ceníkovou cenu o 10 %, ředitel společnosti Betor, s. r. o., souhlasně kýval hlavou a konstatoval, že to považuje za dobrý nápad a že učiní totéž, ředitel společnosti Častovice, a. s., uvedl, že se musí zamyslet nad aktuální tržní situací a zvážit, zda přišla doba na zvýšení cen, ale výslovně nepotvrdil, že se chystá zvýšit ceny, ředitel společnosti Drogba, a. s., po celou dobu setkání mlčel a jen si dělal písemné poznámky o tom, co kdo řekl. Nakonec se všichni čtyři ředitelé s přátelskými pozdravy rozloučili. Konference měla úspěch a byl z ní publikován sborník. V následujícím čtvrtletí zvýšila společnost Agricultural Machina, a. s., ceny o 10 %. Současně totéž učinila společnost Betor, s. r. o. Dva dny na to zvýšila ceny o 10 % i společnost Častovice, a. s. O týden později se k nim přidala i společnost Drogba, a. s.

Otázky

- 1.** Posuďte jednání společností Agricultural Machina, a. s., Betor, s. r. o., Častovice, a. s., a Drogba, a. s., z hlediska pravidel práva proti omezování hospodářské soutěže.
- 2.** Hospodářské výsledky společností Agricultural Machina, a. s., Betor, s. r. o., Častovice, a. s., a Drogba, a. s., se zlepšily. V dobré náladě, kterou to vyvolalo, se uvedené společnosti rozhodly od nového roku založit asociaci nazvanou „Výrobci traktorů sobě“, což také společně ve formě sdružení právnických osob učinily. Úkolem této asociace je monitorovat

situaci na trhu, zpracovávat souhrnné přehledy a uplatňovat společný politický lobbying v legislativních otázkách atp. Součástí zakládacích dokumentů je též závazek členů asociace poskytovat na měsíční bázi detailní informace o výrobě a prodeji, které si následně prostřednictvím uvedené asociace v individualizované podobě vyměňují. Posuďte fungování asociace „Výrobci traktorů sobě“ a výměnu informací jejím prostřednictvím z hlediska veřejného soutěžního práva.

3. Ve společnosti Drogba, a. s., došlo ke změně ve vedení společnosti. Nový generální ředitel se dozvěděl o setkání v privátním salónku na uvedené konferenci, vzpomněl si, že kdesi četl něco o akci Evropské komise proti kartelům, a jelikož ho to znejistilo, dostavil se za vámi jakožto jeho právním poradcem s žádostí o radu, co má nyní dělat. Co byste mu poradili?

4. Dostavil se za vámi významný zákazník společnosti Agricultural Machina, a. s., kterému se nelíbí zvýšení cen, ke kterému došlo. Popsal vám, že se účastnil uvedené konference a že zaslechl útržky hovorů ředitelů výrobců traktorů v privátním salónku, když náhodou procházel kolem. Taktéž poukázal na vznik shora uvedené asociace. Jaký právní postup byste mu poradili?

Poznámky

Řešení

1. Jednání uvedených čtyř společností se týká celého trhu v České republice. Z hlediska posouzení jednání společností Agricultural Machines, a. s., Betor, s. r. o., Častovice, a. s., a Drogba, a. s., z pohledu veřejného soutěžního práva je nejprve potřeba určit, zda se na popsání jednání vztahuje vedle českého zákona o ochraně hospodářské soutěže i evropské soutěžní právo. Proto je třeba nejdříve řešit otázku, zda může mít dotčené jednání znatelný vliv na obchod mezi členskými státy v Evropském společenství [viz čl. 101 odst. SFEU (dříve 81 odst. 1 SES), čl. 3

odst. 1 nařízení Rady č. 1/2003¹ a § 1 odst. 4 OHS]. V judikatuře je znak „dotčení obchodu“ vykládán velmi široce. Pro závěr o dotčení obchodu mezi členskými státy není třeba, aby se dotčené jednání vztahovalo přímo k přeshraničnímu obchodu za předpokladu, že dotčené jednání může skutečně nebo potenciálně, přímo či nepřímo ovlivnit tok obchodu mezi členskými státy. Bližší pravidla k interpretaci tohoto znaku obsahuje Oznámení Komise – Pokyny o konceptu účinku na obchod obsaženém v člancích 81 a 82.² Vzhledem k tomu, že se posuzované jednání vztahuje k celému národnímu trhu a účastní se jej všichni soutěžitelé na trhu, je pravděpodobné, že tento znak bude naplněn. Na posuzované jednání by se tak mělo vztahovat i evropské soutěžní právo.

Podle čl. 101 odst. 1 SFEU jsou se společným trhem neslučitelné, a proto zakázané, mimo jiné veškeré dohody a jednání ve vzájemné shodě mezi podniky, jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže. Dle čl. 101 odst. 1 písm. a) SFEU se za takové dohody považují ty dohody, resp. jednání ve vzájemné shodě, které přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny. Obdobně se takové dohody či jednání ve vzájemné shodě považují za zakázané ve smyslu § 3 odst. 1 a § 3 odst. 2 písm. a) OHS. Dohody či jednání ve vzájemné shodě o fixaci cen mezi konkurenty se považují za tzv. tvrdé kartely, za dohody s účelem narušit hospodářskou soutěž a jedny z nejzávažnějších deliktů v oblasti práva proti omezování soutěže.

Ze zadání je zřejmé, že společnosti Agricultural Machina, a. s., a Betor, s. r. o., se dohodly na zvýšení cen a že tuto dohodu uplatnily. Uzavřely proto ve smyslu shora citovaných ustanovení SFEU, resp. OHS, zakázanou kartelovou dohodu o fixaci cen. Z hlediska soutěžního práva není rozhodné, že příslušná dohoda nebyla uzavřena písemně. Zákonný zákaz se vztahuje i na ryze neformální či dokonce tzv. gentlemanské dohody. Jednání společností Častovice, a. s., a Drožba, a. s., není v tomto směru tak přímočaré, neboť výslovně nepotvrdily, že zvýší ceny v reakci na návrh společnosti Agricultural Machina, a. s.. Na druhou stranu se ani od příslušného návrhu nedistancovaly a nakonec se ke zvýšení cen na trhu připojily. Jejich jednání by zřejmě naplnilo znaky tzv. jednání ve vzájemné shodě, které je obdobně zakázané jako přímá dohoda. Jedná se o určitou zbytkovou kategorii, která má zachytit všechny formy kooperativního jednání mezi podniky, které nedospějí do

¹ OJ 2003 L 1/1, Úř. věst., Zvl. vyd. 2004, 08/sv. 2, s. 205.

² OJ 2004 C 101/07, s. 81–96.

stadia dohody. Dle judikatury se k závěru o existenci jednání ve vzájemné shodě vyžaduje: (i) předchozí srozumění mezi podniky, resp. jejich reciproční komunikace snižující nejistoty ohledně budoucího chování konkurence (to je zde dáno s ohledem na proběhnuvší schůzku v privátním salónku), (ii) navazující jednání na trhu (to je zde také naplněno, jelikož jak společnost Častovice, a. s., tak Drogha, a. s., zvýšily ceny obdobně jako společnosti Agricultural Machina, a. s., a Betor, s. r. o.) a (iii) příčinná souvislost mezi (i) a (ii), i ta by s největší pravděpodobností byla doložena s ohledem na blízkost reakce na zvýšení cen a neexistenci externích vlivů. Společnost Drogha, a. s., by se mohla pokusit argumentovat, že se z její strany jednalo o prosté cenové následování, ale bez jednoznačného vyhranění se proti kartelu dojednanému na předmětné schůzce by zřejmě nebyla úspěšná.

2.

Existence profesních asociací je obecně legitimní a veřejné soutěžní právo jejich existenci nijak obecně nezakazuje. Nicméně směřuje-li jednání profesní asociace k usnadnění či uplatňování kartelového jednání, je zakázané, a to v závislosti na jeho formě buď jako rozhodnutí sdružení podniků, anebo jako kartelová dohoda, když příslušná asociace funguje pouze jako nástroj svých členů participujících na kartelu. Z tohoto hlediska je možno konstatovat, že vůči politickému lobbingu v legislativních otázkách je soutěžní právo indiferentní. Co se týče monitoringu situace na trhu a výměny informací mezi členy asociace, je však již situace komplikovanější.

Z judikatury vyplývá, že pravidelná výměna citlivých, detailních informací o výrobě a prodeji mezi konkurenty na koncentrovaných trzích se považuje za zakázanou dohodu o výměně informací, a to dokonce i samostatně pro případ, že by nebyla doložena existence přímého kartelu.³ Taková dohoda totiž může snižovat nejistotu ohledně budoucího jednání na ní participujících podniků a usnadňovat monitoring případné odchylky od jednotného cenového trendu na trhu, a tím snižovat intenzitu hospodářské soutěže na dotčeném trhu. V ekonomické terminologii může usnadňovat tzv. tacitní koluzi či koordinaci, kterou se – zjednodušeně řečeno – rozumí stav, kdy dochází k cenovému následování či paralelnímu zvyšování ceny na trhu ze strany vícero důležitých konkurentů, aniž by tito mezi sebou nějak explicitně komunikovali.

³ Srov. např. rozhodnutí Komise v případě *UK Agricultural Tractor Registration Exchange* [1992] OJ L 68/19 a na něj navazující rozhodnutí Soudu prvního stupně (nyní Tribunálu) a Evropského soudního dvora (nyní Soudního dvora EU).

Míra koncentrace trhu se určuje vícero způsoby.⁴ V předmětném případě, kdy jsou tržní podíly rozloženy jen mezi čtyři podniky, se jedná o klasický oligopolní trh s vysokou mírou koncentrace. K výměně informací má docházet na měsíční bázi a vyměňovat se mají detailní informace v individualizované podobě o výrobě a prodeích členů asociace „Výrobci traktorů sobě“. Taková dohoda by pravděpodobně byla zakázanou dohodou ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU, resp. § 3 odst. 1 OHS, protože má přinejmenším potenciál narušit hospodářskou soutěž.

3.

Jelikož se společnost Drogba, a. s., jak shora uvedeno, účastní kartelu o fixaci cen a současně disponuje významným důkazním materiálem k doložení jeho existence, konkrétně zápisky bývalého ředitele společnosti Drogba, a. s., o setkání v privátním salónku na uvedené konferenci, lze doporučit možnost využití tzv. leniency programu (programu shovívavosti), kdy je společnosti participující na kartelu ze strany Komise ES, resp. ÚOHS, nabízeno prominutí či alespoň snížení pokuty výměnou za poskytnutí informací a důkazů o daném kartelu. Podmínky pro participaci v takovém programu upravuje na evropské úrovni Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů,⁵ na české úrovni jsou bližší pravidla obsažena v Informačním listu Úřadu č. 3/2007 z června 2007 (www.compet.cz). Podmínky pro participaci v obou programech jsou obdobné. Řediteli společnosti Drogba, a. s., by mělo být doporučeno zvážit žádost o uplatnění obou daných programů.

Co se týče výměny informací, ředitel Drogba, a. s., by měl být informován o pravděpodobném zakázaném charakteru dotčené dohody a mělo by mu být doporučeno, aby od ní upustil. Bylo by možno uvažovat o modifikaci výměny informací prostřednictvím asociace „Výrobci traktorů sobě“ tak, aby se vyměňovaly pouze anonymizované informace v souhrnné podobě, ze kterých by nebylo možno odvodit informace o jednotlivých podnicích. Současně je vhodné, aby byla snížena periodicita vyměňovaných informací alespoň na roční bázi.

4.

Zákazníkovi lze poradit, aby podal stížnost k příslušnému úřadu ochrany hospodářské soutěže, tj. v tomto případě k ÚOHS a/nebo ke Komisi ES. Pro stížnost k ÚOHS není stanovena žádná bližší

⁴ Nejčastěji pomocí tzv. Herfindahl-Hirschmannova indexu (HHI), který se určuje jako součet druhých mocnin tržních podílů podniků na trhu. V předmětném případě činí 2750. Za velmi koncentrované trhy se obecně považují trhy s HHI ve výši 1 800 a více.

⁵ Úř. věst. C 298, 8. 12. 2006, s. 17.